

REGIUNEA DE DEZVOLTARE NORD

PROGRAM REGIONAL SECTORIAL ÎN DOMENIUL INFRASTRUCTURII DE SPRIJIN AL AFACERILOR

*Aprobat
prin Decizia Consiliului pentru
Dezvoltare Regională Nord
nr.** din**.06.2017*

BĂLȚI, 2017

INFRASTRUCTURII DE SPRIJIN AL AFACERILOR (ISA)

CUPRINS

ACRONIME.....	3
INTRODUCERE.....	4
1. CADRUL STRATEGIC, LEGAL ȘI INSTITUȚIONAL.....	6
2. METODOLOGIA DE ELABORARE A PROGRAMULUI.....	9
3. ANALIZA SITUAȚIEI CURENTE.....	12
3.1 Analiza potențialului RDN sub aspectul resurselor existente.....	12
3.1.1 Potențialul administrativ.....	12
3.1.2 Potențialul natural.....	12
3.1.3 Potențialul uman.....	13
3.1.4 Infrastructura de transport.....	14
3.1.5 Potențialul de inovare.....	15
3.2 Dezvoltarea mediului de afaceri în RDN.....	16
3.2.1 Evoluția sectorului IMM.....	16
3.2.2 Infrastructura de sprijin al afacerilor existente.....	18
3.2.3 Oportunități de investiții în regiune (spații și terenuri pentru investiții).....	26
3.2.4 Sectoarele prioritare ale economiei regionale.....	27
4. ANALIZA SWOT.....	30
5. PROVOCĂRI ÎN DEZVOLTAREA SECTORULUI.....	32
6. VIZIUNE ȘI OBIECTIVE STRATEGICE DE DEZVOLTARE A SECTORULUI.....	34
7. SURSE DE FINANȚARE EXISTENTE.....	38
8. MECANISME DE IMPLEMENTARE ȘI RISCURI.....	40
9. MECANISME DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE.....	42
10. PLANUL DE ACȚIUNI.....	43

ACRONIME

ADR	Agenția de Dezvoltare Regională
AIL	Aeroportul Internațional Liber
APL	Administrația Publică Locală
BNS	Biroul Național de Statistică
CCI	Camere de Comerț și Industrie
CDI	Cercetare dezvoltare Inovare
CNCDR	Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale
CRD	Consiliul Regional pentru Dezvoltare
CPP	Concepte de proiecte posibile
DUP	Documentul Unic de Program
FNDR	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională
GLRS	Grupul de lucru regional sectorial
IA	Incubatoare de Afaceri
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
ISA	Infrastructura de Sprijin al Afacerilor
TIC	Tehnologia informației și a comunicațiilor
ME	Ministerul Economiei
MIEPO	Organizația de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova
MDRC	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii
ONG	Organizație neguvernamentală
PI	Parcuri Industriale
POR	Planul Operațional Regional
PRS	Programul Regional Sectorial
RDN	Regiunea de Dezvoltare Nord
RDC	Regiunea de Dezvoltare Centru
RDCH	Regiunea de Dezvoltare Chișinău
RDS	Regiunea de Dezvoltare Sud
RDUTAG	Regiunea de Dezvoltare Unitatea Teritorial Administrativă Găgăuzia
RIAM	Rețelei Incubatoarelor de Afaceri din Moldova.
SDR	Strategia de Dezvoltare Regională
SNDR	Strategia Națională de Dezvoltare Regională
SWOT	Puncte tari, Puncte slabe, Oportunități și Amenințări
UE	Uniunea Europeană
ZEL	Zone Economice Libere

INTRODUCERE

Scopul elaborării Programului Regional Sectorial

Prezentul Program regional sectorial (PRS) urmărește stabilirea direcțiilor de dezvoltare a domeniului Infrastructurii de Sprijin al Afacerilor (ISA) în Regiunea de Dezvoltare Nord (RDN) pentru perioada de planificare de 5 ani (2017-2022). Obiectivul general, stabilit în acest Program, prevede asigurarea în RDN a unei creșteri economice sustenabile prin atragerea investițiilor și crearea locurilor de muncă.

Prin urmare, PRS în domeniul ISA reprezintă un instrument operațional de planificare pentru RDN, care are ca scop:

- prezentarea unei imagini de ansamblu asupra punctelor forte și punctelor slabe ale sectorului ISA în RDN;
- identificarea, elaborarea și implementarea viitoarelor proiecte în domeniul ISA, care încorporează necesitățile de dezvoltare a sectorului;
- constituirea unei platforme de comunicare cu potențialii parteneri de dezvoltare, prezentând o viziune clară a necesităților investiționale și perspectivelor de dezvoltare a sectorului ISA;
- facilitarea procesului de luare a deciziilor privind necesitatea de resurse financiare pentru dezvoltarea continuă a proiectelor.

Toate acestea se conformează politicilor promovate de Uniunea Europeană (UE) și reflectate în acordul de asociere a Republicii Moldova cu UE, obiectivelor naționale și regionale de dezvoltare stabilite în SNDR 2016-2020, respectiv în SDR Nord 2016-2020, care vor contribui la o dezvoltare durabilă a sectorului ISA la nivel național, regional și local.

Identificarea problemei

Într-un mediu economic complex, rolul sectorului privat este esențial, el fiind catalizatorul unor schimbări prin promovarea noilor abordări, tehnologii, servicii, asigurând, astfel, o creștere economică durabilă într-o economie. În acest sens, RDN are nevoie de transformări care să o facă mai atractivă pentru investiții și pentru muncă.

O modalitate de susținere al acestui sector este facilitarea dezvoltării diverselor structuri de sprijin al afacerilor, reprezentate de zonele economice libere, parcuri industriale, incubatoare de afaceri și centre de excelență care vin în întâmpinarea celor care doresc să inițieze sau să dezvolte afaceri, dar nu dispun de elemente de structură necesare.

Dezvoltarea infrastructurii de sprijin al afacerilor reprezintă unul dintre instrumentele de promovare a competitivității economiilor, ele contribuind, în primul rând, la crearea locurilor de

muncă, atragerea de noi investiții, la creșterea volumul producției industriale fabricate și al exporturilor. Nu în ultimul rând, ele creează beneficii sub forma transferului de tehnologii, cunoștințe și practici de producere și manageriale.

În acest sens, a apărut necesitatea de adoptare, la nivel regional, a unor măsuri de sprijinire a infrastructurii de afaceri deja existente și de regenerare a zonelor industriale neutilizate în unele moderne care să ofere toată infrastructura comunală, energetică, de transport și telecomunicații necesară pentru desfășurarea unor activități industriale. Investiția în acest sector ar permite RDN să se poziționeze ca o regiune atractivă pentru investiții, crearea locurilor de muncă, având ca impact impulsionarea dezvoltării economice.

În acest context, prin viziunea și obiectivele stabilite, acest Program își propune să furnizeze soluții în acest sens, care să permită dezvoltarea unui mediu de afaceri atractiv și inovativ, prin investiții în structurile de sprijin al afacerilor și în produse cu valoare adăugată ridicată, ce ar spori avantajele competitive ale regiunii.

1. CADRUL STRATEGIC, LEGAL ȘI INSTITUȚIONAL

Cadrul strategic național și regional de politici. Prezentul PRS în domeniul ISA este elaborat luând în considerație prevederile celor mai relevante documente de politici internaționale, naționale și regionale:

Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană.

Este un document complex care reglementează cooperarea dintre Republica Moldova și UE și se concentrează pe susținerea reformelor cheie, precum sunt: dezvoltarea și creșterea economică, cooperația în diverse sectoare, inclusiv industria și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii. Acordul de Asociere se fundamentează pe o abordare inovativă și ambițioasă, incluzând crearea unei Zone de Liber Schimb Complex și Cuprinzător – DCFTA, care presupune liberalizarea treptată a comerțului cu bunuri și servicii, reducerea taxelor vamale etc, ce va spori accesul la piața europeană.

Strategia Națională de Dezvoltare Moldova 2020.

În Republica Moldova cadrul de politici pentru dezvoltare este asigurat de către Strategia națională de dezvoltare "Moldova 2020". Una din prioritățile principale ale strategiei presupune *Ameliorarea climatului de afaceri, promovarea politicii concurențiale, optimizarea cadrului de reglementare și aplicarea tehnologiilor informaționale în serviciile publice destinate mediului de afaceri și cetățenilor.*

Impactul îmbunătățirii mediului de afaceri va fi exprimat în sporirea investițiilor, creșterea exporturilor, majorarea numărului de întreprinderi fiabile motivate să implementeze inovații, capabile să creeze locuri de muncă atractive, să asigure productivitate înaltă și producție competitivă orientată spre export.

Strategia reformei cadrului de reglementare a activității de întreprinzător 2013-2020 elaborat de Ministerul Economiei.

Viziunea Strategiei este de a schimba filosofia efortului de reformă de reglementare a activității de întreprinzător. Accentul este pus pe dezvoltarea unui sistem de reglementare mai inteligent, determinat de criterii clare de competitivitate.

Strategia de Dezvoltare a Întreprinderilor Mici și Mijlocii pentru anii 2012-2020.

În prezentul document strategic sunt prevăzute direcțiile prioritare care au drept scop sporirea competitivității IMM-urilor și prin extinderea infrastructurii inovaționale prin crearea și susținerea parcurilor științifice și a incubatoarelor inovaționale, crearea și dezvoltarea rețelei incubatoarelor de afaceri.

Strategia Națională de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exporturilor 2016-2020.

Unul dintre obiectivele specifice al prezentului document se referă la *Dezvoltarea infrastructurii de susținere a investițiilor și exporturilor*, prin susținerea procesului de creare și dezvoltare a ZEL, PI, clusterelor, parcurilor științifice tehnologice ca instrumente de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor. Precum și prin crearea parcurilor din industria tehnologiei informaționale, cu dimensiuni și facilități care să coreleze cu necesitățile și potențialul industriei TIC.

Strategia de dezvoltare a comerțului interior în Republica Moldova pentru anii 2014-2020.

Scopul Strategiei este asigurarea consumatorilor cu necesarul de produse și servicii competitive prin crearea unui sistem eficient de comercializare a acestora pe întreg teritoriul țării. În acest context, Strategia prevede Diversificarea canalelor de distribuție și comercializare a produselor/serviciilor comerciale (Obiectivul 4) prin susținerea creării unui centru agroalimentar la nivel național (mun. Chișinău) precum și a unor centre regionale cu baza tehnico-materială și logistica corespunzătoare (piețe agricole angro, depozite, camere frigorifice, mijloace de transport, marketing, etc.).

Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2016-2020.

Este documentul strategic național care fundamentează și stabilește obiectivele și domeniile de intervenție a politicii dezvoltării regionale, fiind aprobată de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 239 din 13 octombrie 2016 . Unul din obiectivele SNDR este *Creșterea economică sustenabilă asigurată în regiuni*, pentru atingerea căruia se preconizează realizarea unor măsuri concrete ce țin de extinderea și diversificarea infrastructurii regionale și locale de sprijin a afacerilor, prin diversificarea gamei de servicii oferite de structurile teritoriale de suport a afacerilor și susținerea creării, dezvoltării și funcționării parcurilor industriale, zonelor economice libere, incubatoarelor de afaceri, clusterelor etc.

Strategia de dezvoltare regională Nord 2016-2020.

Este principalul instrument fundamental regional elaborat pentru implementarea politicii regionale în teritoriu și pentru asigurarea unei dezvoltări economice și sociale echilibrate, durabile și integrate în regiune. Obiectivele și măsurile stabilite în strategie presupun facilitarea dezvoltării mediului de afaceri, prin susținerea sectorului antreprenorial din RDN, prin crearea condițiilor optime de funcționare a Parcurilor Industriale, Zonelor Economice Libere și altor structuri de sprijin al afacerilor în regiune.

Cadrul legal

Reglementarea antreprenoriatului în general și a sectorului IMM în particular derivă din prevederile cadrului legal, care cuprinde un set de acte legislative și normative care stipulează: condițiile de practicare a activității de întreprinzător; formele organizatorico-juridice posibile; procedurile și taxele de înregistrare a firmei; genurile de activitate supuse licențierii; procedurile de obținere a autorizațiilor; drepturile și obligațiile antreprenorilor; limitele de responsabilitate; modul de promovare și comercializare produselor și serviciilor; regulile de contabilizare a resurselor; îndatoririle și facilitățile fiscale; rolul organelor de stat în sprijinirea și protecția antreprenorilor; posibilitatea de grupare a întreprinzătorilor în asociații de business. Baza legislativ-normativă ce reglementează activitatea de întreprinzător în Republica Moldova este prezentată în Anexa.1.

Cadrul instituțional

Instituțiile care activează și au competente în domeniul dezvoltării infrastructurii de sprijin al afacerilor sunt următoarele:

Ministerul Economiei, responsabil de susținerea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) și a infrastructurii de suport de afaceri prin elaborarea și promovarea cadrului legislativ-normativ în domeniu, optimizarea reglementării de stat a activității acestora, atragerea și utilizarea eficientă a mijloacelor financiare și asistenței tehnice destinate dezvoltării acestora.

Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODIMM), instituție publică, necomercială, care activează în coordonarea Ministerului Economiei și în parteneriate cu alte autorități centrale și locale, asociații de afaceri, prestatorii de suport în afaceri și întreprinderile mici și mijlocii. Misiunea ODIMM reprezintă contribuirea la sporirea competitivității economiei naționale prin susținerea dezvoltării sectorului întreprinderilor mici și mijlocii (IMM) din Republica Moldova prin implementarea, monitorizarea și evaluarea programelor sectoriale și proiectelor internaționale.

Organizația de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova (MIEPO), instituție de stat ce activează în coordonare cu Ministerul Economiei al Republicii Moldova și este abilitată să aplice politicile statului în vederea atragerii investițiilor în economie și promovării exporturilor de produse moldovenești, creând o premisă puternică pentru asigurarea în continuare a creșterii economice.

Camera de Comerț și Industrie (CCI) a Republicii Moldova și filialele sale din țară, organizație nonguvernamentală, autonomă și independentă, care reprezintă interesele în ansamblu ale întreprinzătorilor din Republica Moldova. Obiectivul major al CCI este crearea unui mediu și

a unei comunități de afaceri în societate și reprezentarea interesele membrilor săi în sistemul relațiilor economice externe ale Republicii Moldova, în relațiile membrilor cu autoritățile guvernamentale și cu cercurile străine de afaceri .

Ministerul dezvoltării regionale și a construcțiilor, responsabil de elaborarea politicii de dezvoltare regională. Coordonează și monitorizează procesul de elaborare a strategiilor și programelor regionale sectoriale de dezvoltare, inclusiv și în domeniul dezvoltării și sprijinirii infrastructurii de afaceri.

Agențiile de dezvoltare regională (ADR) responsabile de implementarea Strategiilor de dezvoltare regională și a Programelor regionale sectoriale de dezvoltare inclusiv și în domeniul dezvoltării și sprijinirii infrastructurii de afaceri.

Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale (CNCDR) este responsabil de aprobarea, promovarea și coordonarea la nivel național a obiectivelor politicii de dezvoltare regională.

Consiliul Regional pentru Dezvoltare (CRD) au misiunea de a monitoriza și de a coordona activitățile de implementare a politicii în domeniul dezvoltării regionale la nivel regional.

Agencia pentru Inovare și Transfer Tehnologic (AITT) responsabilă pentru coordonarea, stimularea și implementarea mecanismelor activității de inovare și transfer tehnologic în producere.

Consiliul Concurenței asigură aplicarea și respectarea legislației din domeniul concurenței, ajutorului de stat și publicității în limitele competenței sale.

2. METODOLOGIA DE ELABORARE A PRS

Programul regional sectorial a fost elaborat ca urmare a unei abordări participative, în baza deciziei Consiliului Regional pentru Dezvoltare (CRD) Nord privind inițierea procesului de planificare sectorială și de constituire a Grupului de Lucru Regional Sectorial (GLRS), precum și propunerilor GLRS, din care au făcut parte reprezentanți ai autorităților publice locale (APL) de nivelul I și II, reprezentanți ai MDRC și ai ME, cu instituțiile sale ODIMM și MIEPO, reprezentanți ai infrastructurilor de afaceri din RDN, alți actori regionali: Camera de Comerț și Industrie (CCI), Parcuri industriale (PI) și incubatoare de afaceri (IA), reprezentanți ai sectorului asociativ (ONG), mediul academic și antreprenorial, cu asistență tehnică din partea experților naționali și internaționali.

Din punct de vedere metodologic, pentru realizarea PRS au fost parcurse următoarele etape:

Etapa 1. Colectarea și analiza datelor, care a permis:

- Analiza și evaluarea situației de ansamblu a situației socio-economice în general și a IMM-ilor din RDN, în special;
- Identificarea structurilor de sprijin a afacerilor existente în RDN, cu realizarea unor scurte descrieri al acestora, inclusiv genul de activități susținute, indicatori realizați, servicii oferite.

În cadrul analizei au fost utilizate mai multe metode și instrumente statistice: observarea statistică, colectarea datelor oficiale statistice oferite de BNS și de alte ministere de resort, relevante pentru obiectivul studiului. De asemenea a fost utilizată metoda chestionării, aplicată administrațiilor publice locale, prin care a fost selectată informația cu privire la terenurile/spațiile/clădirile libere potrivite pentru dezvoltarea de structuri de suport de afaceri. Aceasta a permis identificarea gradului de atractivitate a orașelor/raioanelor pentru investiții din punct de vedere al infrastructurii de afaceri, precum și problemele și necesitățile de dezvoltare a domeniului respectiv.

Analiza și interpretarea rezultatelor obținute a fost ilustrată cu tabele, grafice și hărți, cu fișe individuale pentru fiecare raion, care sunt parte componentă a prezentului program.

Etapa 2. Organizarea ședințelor Grupului de lucru regional sectorial (GLRS) pentru dezvoltarea sectorului. Pe parcursul perioadei de elaborare a documentului au fost organizate 4 ședințe ale GLRS în cadrul cărora au fost discutate și aprobate toate deciziile comune privind dezvoltarea domeniului infrastructurii de sprijin al afacerilor în RDN. A fost analizat potențialul și oportunitățile de dezvoltare a sectorului, a fost elaborată analiza SWOT, s-au stabilit viziunea, direcțiile și obiectivele strategice de dezvoltare, s-a elaborat planul de acțiuni al Programului, s-au stabilit criteriile de elaborare și selectare a conceptelor de proiecte posibile (CPP) regionale în domeniu, au fost identificate și dezvoltate ideile de proiecte posibile în domeniul infrastructurii de sprijin al afacerilor în RDN.

Drept criterii de prioritizare a conceptelor de proiecte posibile în domeniul dezvoltării infrastructurii de afaceri în RDN au fost stabilite următoarele:

1. Obiective de investiții amplasate în zone cu potențial economic dezvoltat (urban/rural);
2. Reabilitarea clădirilor existente cu investitori / rezidenți;
3. Crearea locurilor de muncă min. 5, în primul an de activitate;
4. Suficienta forței de muncă în zona selectată pentru investiție;

5. Existența instituțiilor de învățământ superior/mediu de specialitate;
6. Accesul la infrastructura de utilități publice și căi de comunicare
7. Bunurile create trebuie să rămână în proprietate publică min. 10 ani;
8. Destinația obiectivelor de construcție nu trebuie schimbată pentru o perioadă de min. 10 ani;
9. Asigurarea durabilității investiției și întreținerii obiectivelor de construcție de către beneficiar;
10. Beneficiarul își asumă obligația privind atingerea indicatorilor planificați CPP.

Etapa 3. - Dezvoltarea ideilor de proiecte identificate în concepte de proiecte (CP). La etapa dată, în baza obiectivelor stabilite de GLRS și în urma anunțării concursului de propuneri de proiecte din sursele FNDR, APL din RDN au dezvoltat concepte de proiecte investiționale, cu documentația tehnică necesară, conform procedurilor stabilite de Manualul operațional al FNDR. De asemenea GLRS în cadrul a 2 ședințe de lucru au dezvoltat 5 idei de proiecte soft în fișe de proiecte, care ulterior, vor fi aplicate la diverse fonduri și programe naționale și internaționale.

Etapa 4. Consultarea, expertizarea și avizarea PRS de către membrii grupului de lucru, reprezentanții MDRC și ME, alte instituții de resort.

Etapa 5. Organizarea de consultări publice a PRS în domeniul ISA. La etapa dată a fost organizată campania de consultare publică a PRS, la care au participat reprezentanți ai mediului de afaceri, APL, ONG, universități, mass-media etc. După analiza propunerilor și comentariilor primite în cadrul procesului de consultare publică, programul a fost propus spre aprobare CRD Nord.

Etapa 6. Aprobarea PRS de către CRD Nord. PRS în domeniul infrastructurii de Sprijin al Afacerilor în RDN a fost aprobat prin decizia CRD Nord nr.** din **.06.2017.

3. ANALIZA SITUAȚIEI CURENTE

3.1 Analiza potențialului RDN sub aspectul resurselor existente

3.1.1 Potențialul administrativ

RDN are o suprafață de 10.014 km² (echivalentul a circa 1.001.394 mii ha), reprezentând circa 30% din suprafața totală a țării. Regiunea are o poziție geografică avantajoasă, învecinându-se la nord cu Ucraina și la vest cu România. Proximitatea față de țările învecinate îi asigură regiunii un grad de deschidere determinant pentru viitorul său.

Componenta administrativă teritorială a regiunii include: 1 municipiu (Bălți) și 11 raioane (Briceni, Edineț, Dondușeni, Drochia, Fălești, Florești, Glodeni, Ocnița, Râșcani, Sângerei, Soroca).

Cel mai important centru industrial și comercial al RDN este mun. Bălți, fiind considerat principalul polarizator economic. Alături de mun. Bălți, în RDN recent le-au fost acordate statut de municipii încă a două orașe ce pot deveni poli de creștere economică: Edineț și Soroca, care ar contribui la atenuarea tendințelor de dezechilibrare a dezvoltării în cadrul regiunii.

3.1.2 Potențial natural (resursele naturale ale solului, subsolului)

Resurse naturale de suprafață. RDN beneficiază de o multitudine de resurse naturale care deschid multe oportunități de dezvoltare. Resursa naturală fundamentală a RDN este fondul funciar, care situează RDN printre regiunile cu un ridicat potențial de producție agricolă. Conform rezultatelor RGA 2011, suprafața totală a exploatațiilor agricole în regiune reprezintă 793248,91 ha, din care 95% constituie terenurile agricole utilizate. Cele mai mari suprafețe agricole sunt cele arabile (77% din terenul agricol) și pășunile și fânețele (17% din terenul agricol). Culturile permanente ocupă o suprafață doar de 6% din terenul agricol. RDN deține cea mai mare pondere în suprafața terenului arabil pe țară (40,6%) și cea mai mare pondere în suprafața pășunilor și fânețelor (39,4%).

Terenurile acoperite de păduri ocupă o suprafață mult mai restrânsă decât cea destinată culturilor agricole. Actualmente, suprafața fondului forestier a regiunii constituie 88314,9 ha (date preluate din cadastru funciar, 2013), reprezentând 8,8% din teritoriul regiunii.

RDN dispune de soluri cu o bonitate înaltă. Bonitatea medie a solurilor este de 72 puncte (din 100 posibile). Cea mai înaltă bonitate (74 puncte) o au solurile din raioanele Edineț, Briceni, Ocnița. Aceste caracteristici ale solului permit obținerea recoltelor înalte la culturile tehnice agricole.

Respectiv, RDN se plasează pe locul I la producția de sfeclă de zahăr, cultivând 98% din recolta globală la nivel național. De asemenea regiunea contribuie cu 91% la producția națională de cartofi, cu 46% la producția națională de floarea soarelui și cu 45% la producția națională de

culturi cerealiere. Volume semnificative a culturilor nominalizate înregistrează raioanele Drochia, Florești, Dondușeni, Briceni.

Datorită solurilor fertile și climei favorabile RDN are avantaje semnificative și în cultivarea fructelor și legumelor. Producția globală de fructe și pomezi a constituit în anul 2015 circa 66% din producția globală la nivel național, principalii cultivatori fiind raioanele Soroca, Briceni, Ocnița, Dondușeni, Edineț. Producția de legume de câmp a înregistrat o pondere de 64 la sută la nivel național, cele mai mari aporturi fiind aduse de raioanele Briceni, Soroca, Ocnița și Edineț.

Această performanță conferă și toată gama de materii prime pentru industria prelucrătoare.

Resursele naturale ale subsolului, sunt determinate în mare parte de forma de relief care la rândul său este condiționată de istoria evoluției și structura geologică a teritoriului, de activitatea proceselor exogene de modelare a reliefului. Zăcămintele subterane de care dispune regiunea, în majoritatea cazurilor, sunt folosite ca materiale de construcție și sunt reprezentate în principal de: calcarele pentru construcții, nisipurile pentru fabricarea sticlei, resursele de ghips, argila, cretă tehnică, zăcămintele de granit, piatră de var, zăcămintele de tripoli.

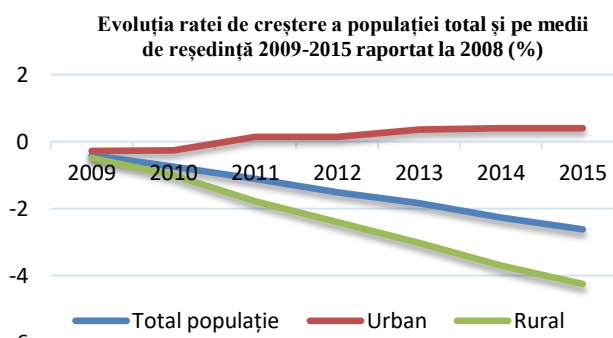
3.1.3 Potențialul uman

Populația stabilă în RDN la începutul anului 2015 a constituit 991.246 locuitori, reprezentând circa 28% din populația totală a țării. Mun. Bălți concentrează 15% din populația regiunii, în timp ce în r-ul Dondușeni locuiesc numai 4,4% din locuitorii regiunii.

Din perspectiva dinamicii, populația regiunii înregistrează în ultimii ani un trend descendent (cel mai mare în profil regional), provocat, pe de o parte de expansiunea migrațiilor interne și externe a populației în vârstă de muncă, iar pe de altă parte, de scăderea natalității. Acest fapt determină o dezechilibrare

a structurii pe vârste a populației, care relevă tendințe caracteristice procesului de îmbătrânire demografică. Astfel, populația în vârstă de peste 57/62 ani acoperă peste 20% din totalul populației regionale situându-se peste media națională (17%).

Declinul demografic și îmbătrânirea populației au influențat direct și oferta forței de muncă¹. În pofida înregistrării unor progrese în perioada 2010-2015, rata de ocupare rămâne a fi foarte scăzută situându-se în jurul nivelului de 42%. Ca pondere în numărul total al populației

¹ Datele pe ocupare sunt accesibile numai pe zone statistice.

ocupate a țării, RDN vine cu o contribuție de 28%. Performanța economiei regionale se reflectă printr-o rată a șomajului scăzută – 4,5%, inferioară celei naționale (4,9%).

Ca structură, populația ocupată a regiunii este orientată spre agricultură (49,2%), servicii (33,4%) și industrie (10,4%). În agricultură RDN prezintă o pondere semnificativ mare față de nivelul național (29%). Ponderea populației ocupate în industrie și servicii se află sub media pe țară. Din total populație ocupată, 25% sunt cu vârste cuprinse între 35-44 de ani, iar 24% cu vârste de 45-54 de ani.

Salariul mediu lunar brut la nivelul regiunii era în anul 2015 de 3871 de lei (185 de Euro), cu 15% mai mic decât media națională.

3.1.4 Infrastructura de transport

RDN este accesibilă prin toate căile celor patru tipuri de transport: aerian, auto, fluvial și feroviar.

Infrastructura rutieră. Ca efect al așezării geografice, infrastructura de transport și comunicații în RDN este destul de diversificată și ramificată. Regiunea este conectată la piețele europene și cele din Est prin intermediul unui traseu rutier internațional, Coridorul Giurgiu-lești-Briceni (GBC), cu o lungime de 460 km, și care este nefuncțional (nefinalizat) și două trasee naționale: M14 și M2. În același timp, rețeaua de drumuri intra regională asigură o mobilitate ridicată de la Nord la Sud și de la Est la Vest pentru mobilitatea forței de muncă, cât și desfacerea produselor agricole în centrele urbane.

Lungimea drumurilor publice în RDN este de circa 3,82 mii km sau 36,2% din lungimea totală a drumurilor pe republică. Dintre acestea, 31% sunt drumuri naționale, toate acoperite cu îmbrăcăminte rigidă. Ponderea drumurilor locale este de 39,4%, dintre care 94% sunt acoperite cu îmbrăcăminte rigidă. Densitatea drumurilor publice din RDN este de 33,6 km/100 km²; la acest indicator regiunea se plasează pe primul loc la nivel național. Cea mai mare densitate a căilor de transport este în raioanele Briceni, Soroca și Ocnița. La extrema opusă se plasează raioanele Drochia și Glodeni.

Infrastructura feroviară. Densitatea rețelelor de căi ferate în RDN este cea mai mică din republică și constituie 2,1 km /100 km², fiind sub media republicană de 3,3 km/100 km². Principalele noduri de cale ferată în regiune sunt municipiul Bălți și orașul Ocnița. Prin aceste conexiuni, rutele feroviare moldovenești se diversifică și cuprind următoarele destinații: Rusia (Moscova și Sankt Petersburg), Belarus (Minsk), Ucraina (Kiev, Cernăuți, Ivano-Frankovsk etc.). Rutele de cale ferată internațională sunt: Chișinău-Ungheni-Bălți-Ocnița (punct de control și

trecere a frontierei). Rutele de importanță regională sunt ramificațiile: Bălți-Rîbnița, Bălți-Glodeni, Bălți-Slobodka și Bălți-Cupcini.

Principalele probleme care afectează căile ferate din regiune sunt legate de condițiile proaste în care se găsesc elementele rulante din punct de vedere tehnic cât și a condițiilor de confort relativ scăzut al vagoanelor de transport persoane.

Transportul aerian. RDN e unica regiune care dispune de oportunitatea accesului aerian prin două aeroporturi – Aeroportul Internațional Bălți și Aeroportul Internațional Liber Mărculești. Însă ambele aeroporturi sunt utilizate la capacități minime, oferind servicii de transport de mărfuri, în majoritate pe curse interne și, ocazional, zboruri externe.

Aeroportul din Bălți este civil, iar cel din Mărculești (raionul Florești) este mixt (militar și civil). Ambele dispun de statut de aeroport internațional. Aeroportul din Bălți este certificat și deschis pentru transporturile de călători și mărfuri, dar, în prezent, este utilizat doar pentru zboruri neregulate unice. Pista de decolare-aterizare are lungimea de 2 240 m și lățime de 42 m, cu o suprafață totală de 2 640 m², poate suporta exploatarea regulată a avioanelor de tipul IL-18, AN-12, YAC-42 și TU-134 și cele din clase mai mici.

Aeroportul din Mărculești a fost certificat de Administrația de Stat a Aviației Civile și a devenit de curând cel mai mare aeroport de transport de mărfuri din regiune. Aeroportul ocupă o suprafață de 265,2 ha, dispune de o pistă de decolare-aterizare, drum de manevre, peron, mijloace de radio-navigare, care permit exploatarea diferitor nave aeriene, inclusiv de tip IL-76, TU-154, Boeing, Airbus și marfare de mare tonaj, cu efectuarea zborurilor pe orice timp de zi sau noapte și în condiții meteorologice dificile.

Transport fluvial. Pe teritoriul RDN activează două puncte navale de trecere a frontierei, care sunt utilizate la capacități minime, atât pentru transportul de mărfuri, cât și pentru transportul de pasageri: podul plutitor Soroca-Ţekinovka și podul plutitor Cosăuți-Yampol. Din cauza limitei adâncimii și albiei râurilor Nistru și Prut, pe sectoarele navigabile se exploatează doar nave marfare de mic tonaj și vase mici de pasageri.

3.1.5 Potențial inovativ

RDN poate fi considerate un important centru de domeniul științei. În prezent, la nivelul regiunii există o instituție de învățământ superior, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, care este acreditată în calitate de organizație din sfera științei și inovării cu toate drepturile aferente pentru a realiza activități de cercetare, inovare și transfer tehnologic la următoarele profiluri de cercetare:

- Fizica și tehnologia mediilor materiale;

- Teleologia curriculumului educațional;
- Filologia modernă în contextul dialogului culturilor;
- Fenomene lingvistice și literare în/din perspectivă diacronică și sincronică;
- Dimensiunea soci juridică a integrării europene a Republicii Moldova.

De asemenea în regiune există și Institutul de Cercetări pentru Culturile de Câmp ”Selecția” care are ca domeniu de activitate selectarea, producerea semințelor ameliorate și tehnologii de cultivare a cerealelor, culturilor furajere, sfeclei de zahăr și floarea soarelui. În cadrul Institutului de Cercetări ”Selecția” există un Incubator de Inovare „Antreprenorul Inovativ”, specializat în valorificarea resurselor umane, naturale și informaționale pentru dezvoltare durabilă; biotehnologii agricole, fertilitatea solului și securitatea alimentară.

Un aport considerabil în dezvoltarea domeniului cercetare și inovare îl are și Filiala Academiei de Științe din Moldova la Bălți.

Toate acestea servesc o bază excelentă pentru dezvoltarea resurselor umane, cu impact asupra dezvoltării economice a întregii regiuni.

La moment RDN dispune de un potențial de personal de cercetare de circa 100 de cercetători științifici - 11 doctori habilitați, 90 doctori în științe, cu statut de cadre didactice și cercetători științifici; 43 de doctoranzi, tineri cercetători, precum și de circa 5000 studenți și masteranzi ai universității.

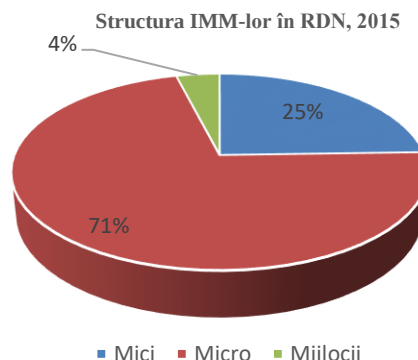
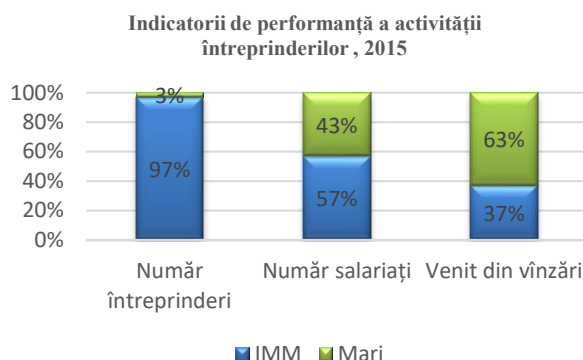
Explorarea potențialului de cercetare, consolidarea resurselor, precum și dezvoltarea capacităților cercetătorilor pentru încadrarea lor în fluxul internațional de cercetare ar contribui esențial la dezvoltarea cercetării, inovării și ar asigura transferul de noi tehnologii în producere.

3.2 Dezvoltarea mediului de afaceri în RDN

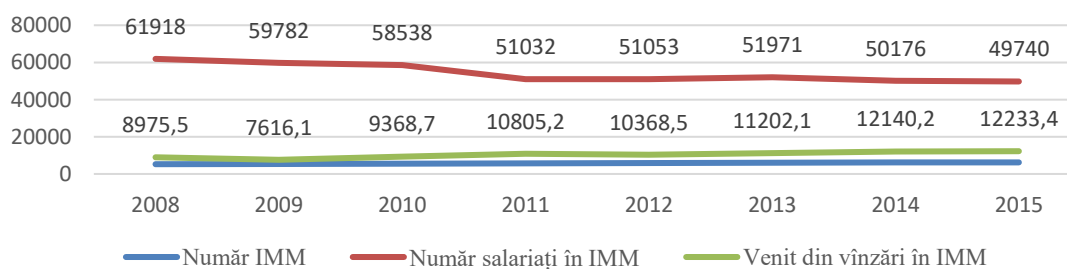
3.2.1 Evoluția sectorului IMM-urilor

Evaluarea indicatorilor de performanță arată că IMM-urile din RDN continuă să reprezinte coloana vertebrală a economiei. Conform statisticilor, 98 din fiecare 100 de companii din RD Nord sunt IMM-uri și 57% dintre total angajați lucrează în aceste companii. Totodată, IMM-urile contribuie numai cu 40 la sută la valoarea totală a venitului din vânzări din economia regiunii.

Marea majoritate a IMM, respectiv 70,4% sunt microîntreprinderi, care au mai puțin de 10 angajați. Aproximativ 23% sunt întreprinderi mici, au un număr de angajați între 10 și 49, iar numai 4,1% sunt întreprinderi mijlocii cu un număr de salariați cuprins între 50 și 249. Și doar 2,5% din total se situează în categoria întreprinderilor mari.

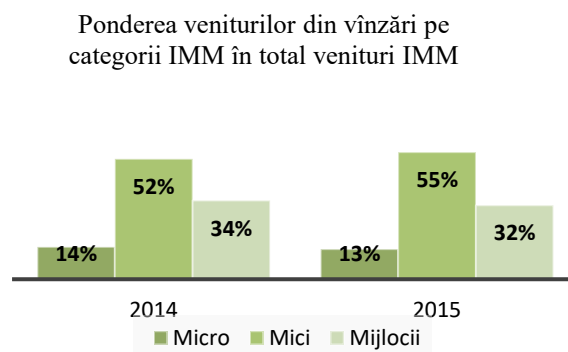
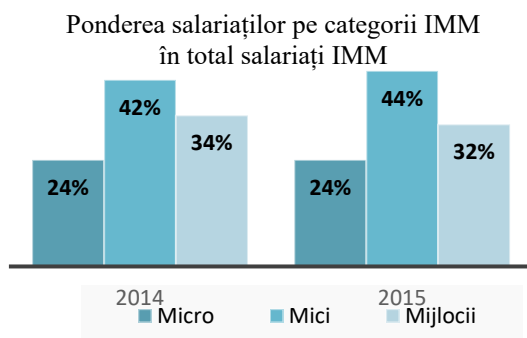

Din punct de vedere al dinamicii indicatorilor de performanță (2008-2015) se constată o creștere continuă a numărului de IMM. Venitul din vânzări, începând cu anul 2010, a înregistrat o redresare, reluând o creștere la toate clasele de mărime. Numărul de angajați a fost cel mai sever afectat. Astfel, concomitent cu creșterea numărului de IMM-uri în perioada anilor 2008-2015, are loc diminuarea continuă a personalului angajat.

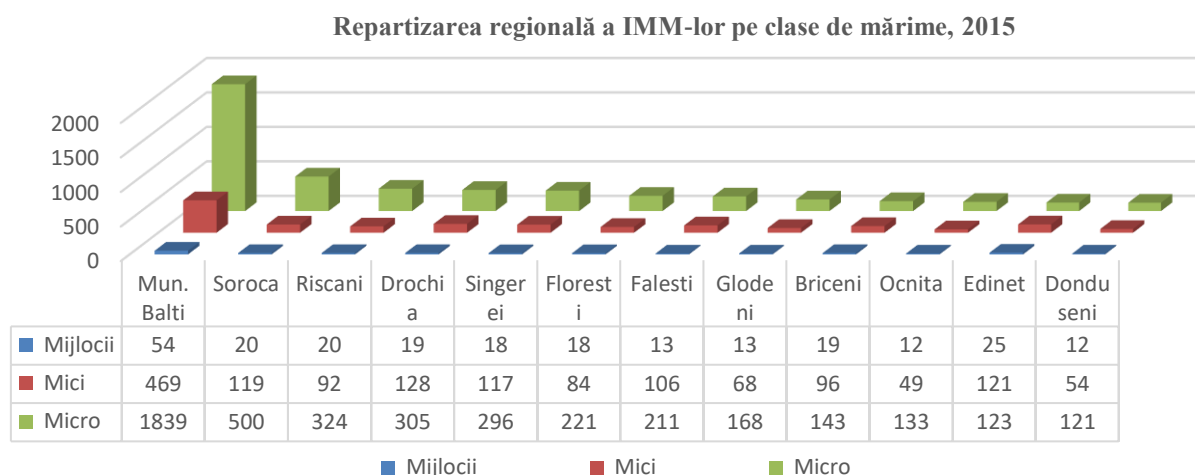

Evoluția indicatorilor de performanță al IMM-urilor în RDN

Modul de distribuție a numărului de salariați pe clase de IMM-uri arată o contribuție neuniformă la crearea locurilor de muncă a celor trei clase de mărime. Cel mai mare număr de angajați este înregistrat la întreprinderile mici (44%), fiind urmat de mijlocii (32%) și cele micro (24%). În ceea ce privește repartizarea venitului din vânzări între cele trei clase de mărime ale IMM, ponderea cea mai mare o dețin întreprinderile mici (55%) și cele mijlocii (32%), microîntreprinderile având un aport mai redus față de întreprinderile de dimensiune mai mare. Această caracteristică a IMM-urilor din Regiune se păstrează de mai mulți ani.

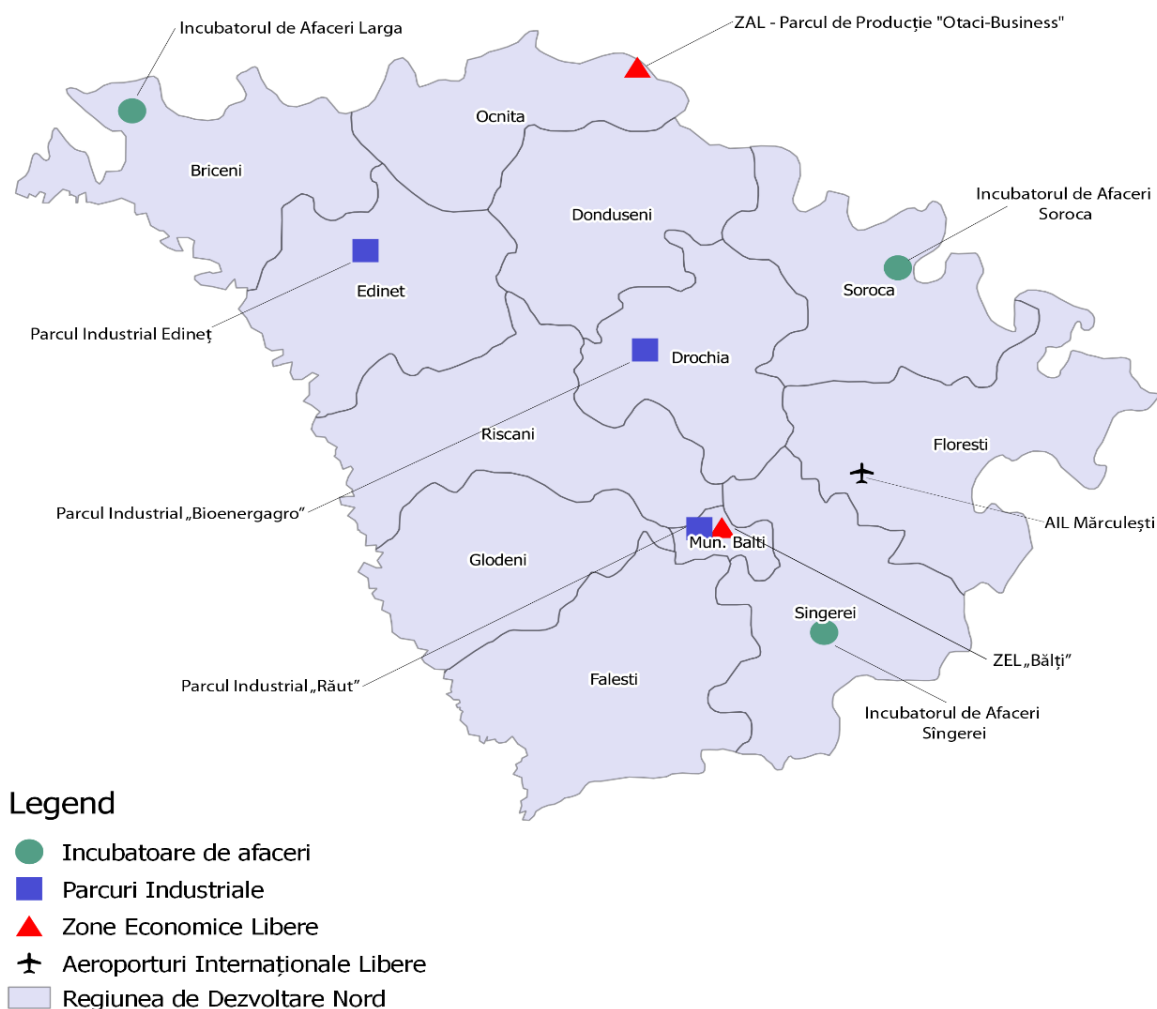
Din totalul IMM care activează în RDN, 2.362 de întreprinderi (circa 39%) sînt concentrate în mun. Bălți, fiind urmat de raionul Soroca care deține ponderea de 10%, Drochia, Râșcani și Sângerei cu o pondere de 7% fiecare. Situația cea mai precară a dezvoltării IMM-urilor o prezintă raionul Dondușeni și Ocnîța care se situează pe ultima poziție cu o pondere de numai 3% în total IMM.

Un indicator relevant pentru evaluarea gradului de dezvoltare antreprenorială reprezintă densitatea IMM, exprimată prin numărul de IMM-uri în regiune raportat la 1000 de locuitori. Evoluția acestui indicator înregistrează o creștere continuă, atingând în anul 2015 valoarea de 6,18 IMM/1000 locuitori, dar mult sub media națională (de 2 ori mai mic). Cea mai ridicată capacitatea antreprenorială o demonstrează mun.Bălți, care înregistrează 15,72 IMM/1000 locuitori.

3.2.2 Infrastructura de sprijin al afacerilor existente

RDN este caracterizată de o infrastructură de sprijin al afacerilor bine dezvoltată, care include: zone economice libere, parcuri industriale, incubatoare de afaceri, care oferă toată infrastructura necesară desfășurării activităților de producție și care asigură creșterea nivelului de dezvoltare a localităților unde sunt amplasate, creșterea nivelului de ocupare și a veniturilor populației. În prezent, la nivelul RDN există 3 zone economice libere, 3 parcuri industriale funcționale și 3 incubatoare de afaceri.

Infrastructura de sprijin al afacerilor în RDN

Zonele Economice Libere (ZEL). În Republica Moldova activitatea ZEL este reglementată de Legea nr.440 din 27.07.2001, potrivit căreia, ZEL sunt părți ale teritoriului vamal, separate din punct de vedere economic, strict delimitate pe tot perimetrul lor, în care pentru investitorii autohtoni și străini sunt permise genuri de activități de întreprinzător, în condițiile legii. Aceste zone oferă companiilor mari, orientate spre desfacerea pieței în afara țării, un șir de avantaje, acestea beneficiind de un regim fiscal și vamal special, care se caracterizează prin acordarea permanentă a unor reduceri la taxe. În prezent, pe teritoriul RDN activează 2 zone libere și o zonă cu statut special.

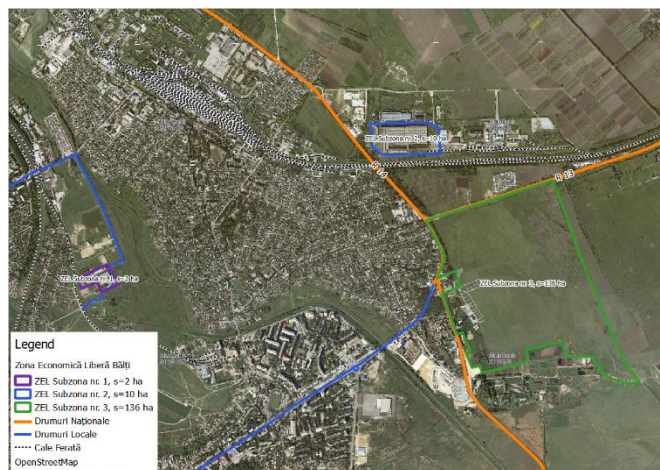
Zona economică liberă "Bălți".

ZEL "Bălți" a fost înființată prin Legea Parlamentului RM nr.26 din 04.03.2010 pentru o perioadă de 25 de ani. Are o suprafață totală de circa 250,00 ha și este compusă din 11 subzone amplasate în toate regiunile de dezvoltare a țării (Bălți, Strășeni, Căușeni, Orhei, Cahul).

În RD Nord sunt amplasate 3 subzone, cu o suprafață totală de 148,8 ha.

Localizare:

- Regiunea de Dezvoltare Nord a Republicii Moldova, mun. Bălți;
- 130 km de la Chișinău, capitala Republicii Moldova;
- 65 km de la granița cu România (UE) vama Sculeni;
- 120 km de la frontiera cu Ucraina, vama Otaci.

Suprafața subzonei nr.1 acoperă 2,02 ha și este utilizată pe deplin de către compania ”DRAEXLMAIER AUTOMOTIVE” SRL. Subzona este dotată cu toate tipurile de utilități. Activități desfășurate: producerea cablurilor electrice pentru industria automotive.

Subzona nr.2, cu o suprafață de 10,35 ha, este valorificată de către aceeași companie și furnizorii acesteia și desfășoară aceleași tipuri de activități ca și prima subzonă.

Subzona nr.3 este constituită pe un teren liber cu o suprafață consolidată de 136 ha, dintre care 110 ha cu regim de zonă liberă, iar 26 ha cu regim general, ceea ce permite implementarea proiectelor investiționale complexe. Infrastructura existentă: Energie electrică 10kV, Gazoduct de presiune înaltă, Apeduct Canalizare, Rețea de fibră optică pentru transferul de date.

Cu toate că ZEL Bălți este una dintre cele mai ”tinere” zone, aceasta a reușit să-și facă deja resimțită contribuția la nivelul întregii economii, în primul rând la numărul de locuri de muncă noi create și investițiile efectuate, dar și la volumul producției industriale fabricate și a exporturilor. Tabelul de mai jos demonstrează evoluțiile indicatorilor de bază a Zonei.

Tabelul __Indicatori individuali ai ZEL Bălți

Anii	Volumul investițiilor, mil. dolari, (cumulativ de la începutul activității)	Numărul angajaților	Vânzările producției industriale, mil.lei
01.01.2011	6,7	1555	78,3
01.01.2012	15,3	2256	216,1
01.01.2013	22,4	2805	286,3
01.01.2014	39,3	3005	491,8
01.01.2015	45,5	3076	1113,6
01.01.2016	57,9	3088	1519,2
01.01.2017	95,5	3500	1458,0

ZAL PP „Otaci-Business”

ZAL PP ”Otaci-Business” a fost creată prin Legea Republicii Moldova nr.1565-XIII de la 26 februarie 1998 “Cu privire la antreprenorialul liber “Parcul de producție “Otaci-Business” pe un termen de 25 de ani și este constituită din 2 subzone, cu suprafața totală de 32,17 ha.

Localizarea: **HARTA**

- Regiunea de Dezvoltare Nord a Republicii Moldova, or. Otaci, r-nul Ocnița;
- 220 km de la Chișinău, capitala Republicii Moldova;
- 100 km de la mun. Bălți;
- 100 km de la granița cu România (UE) vama Sculeni;
- 0,5 km de la frontiera cu Ucraina, punct de trecere Vălcineț.
- Acces la traseul național la o distanță de 500 m de ZEL „Otaci-Business”

Printre activitățile desfășurate în zona liberă sunt producerea ambalajului din plastic și fabricarea articolelor de confecții. Pe lângă producția industrială, rezidenții practică și genuri auxiliare de activitate (activitate de arendă, servicii comunale).

Zona este dotată cu următoarele tipuri de utilități de infrastructură.

- Linie electrică de înaltă tensiune, cu o capacitate de 10 kV, în gestiunea SA „RED Nord-Vest”
- Acces la gazoductul de presiune, „Moldova-Gaz”
- Rețea de apă potabilă și industrială, cu o capacitate de 20 m³/oră
- Sistem de canalizare cu o capacitate de 1,450 m³/zi

Tabelul___ Indicatori individuali ai ZAL PP ”Otaci-Business”

Anii	Volumul investițiilor, mil. dolari, (cumulativ de la începutul activității)	Numărul angajaților	Vânzările producției industriale, mil.lei
01.01.2009	0,7	196	6,1
01.01.2010	2,6	125	11,8
01.01.2011	3,1	163	2,8
01.01.2012	3,3	124	6,0
01.01.2013	3,4	118	2,4
01.01.2014	3,4	79	0,0
01.01.2015	3,4	61	0,0
01.01.2016	3,4	58	0,0
01.01.2017	4,7	61	8,9

Zonă cu statut special Aeroportul Internațional Liber Mărculești. Aeroportul Internațional Liber (AIL) a fost înființat prin legea Parlamentului RM nr.178-XVI din 10.07.2008 cu privire la Aeroportul Liber Internațional ”Mărculești”. Aeroportul Liber a fost întemeiat pe termen de 25 ani în scopul accelerării dezvoltării transporturilor aeriene, serviciilor aeronautice, producerii industriale orientată spre export și a activității comerciale externe.

Suprafața aeroportului este de 265,295 ha, compus din teritoriul aerodromului (205,59457 ha) și teritoriul de dezvoltare (59,6395 ha).

Localizarea: **HARTA**

🚦 Regiunea de Dezvoltare Nord, s. Lunga - la Sud, or. Mărculești - la Est, s. Gura Căinarului, s. Prajila - la Vest

🚦 28 km de la mun. Bălți

🚦 150 km de la mun. Chișinău - capitala Republicii Moldova;

🚦 100 km de la granița cu România (UE), vama Sculeni;

🚦 45 km de la frontiera cu Ucraina.

🚦 1 km de la nodul de cale ferată Mărculești

🚦 1 km de la baza petrolieră cu capacitatea de 14 000 tone

🚦 2 km de la instalații frigorifice cu capacitatea de 1 500 tone.

Către data de 1 ianuarie 2015 Zona a înregistrat următoarele rezultate :

1. Companii rezidente - 8
2. Volumul investițiilor - 13.851,4 mii dolari
3. Număr persoane angajate – 366

Rezidenții Aeroportului Liber Internațional au dreptul de a efectua următoarele activități: prestarea serviciilor de deservire la sol și de transport aerian ; comerțul cu ridicata, cu excepția mărfurilor excluse din circuitul civil ; producția industrială a mărfurilor ; procesarea producției agroalimentare ; sortarea, ambalarea, marcarea și alte asemenea operațiuni cu mărfurile tranzitate prin Aeroportul Liber.

Parcuri industriale. În contextul globalizării și a liberalizării comerțului, parcurile industriale (PI) sunt văzute ca un instrument al dezvoltării industriale la nivel local. Prin gruparea în parcuri industriale, firmele mici, mijlocii sau chiar și cele mari pot obține o serie de avantaje de pe urma accesului la infrastructură, realizând economii la investițiile în activele corporale fixe,

având acces la o piață a muncii calificată, la facilități de cercetare, educaționale și la alte inputuri. În RDN sunt amplasate 3 Parcuri industriale, și anume:

PI ”Răut” din mun. Bălți a fost creat în baza Hotărârii Guvernului nr.526 din 11.07.2013 Cu privire la acordarea titlului de parc industrial Societății pe Acțiuni ”Răut” pe un termen de 30 de ani. Întreprinderea administratoare a parcului industrial ”Răut” este S.A. ”Răut”, amplasat în mun. Bălți pe un teren cu suprafața de 9,51873 ha, proprietate publică a mun. Bălți.

PI „Răut” este o platformă de dezvoltare a întreprinderilor de producere, în special, în domeniul industriei automobiliste, industriei constructoare de mașini și TIC. Întreprinderile rezidente desfășoară activități în domeniul prelucrării metalelor, echipament hidroacustic, electronic, piese din cauciuc și mase plastice, servicii.

Parcul beneficiază de următoarele utilități: conducte de apă/canalizare, energie electrică, gaz, telecomunicații, salubritate/evacuarea deșeurilor.

Către data de 1 ianuarie 2015 PI a înregistrat următoarele rezultate :

1. Companii rezidente - 9
2. Volumul investițiilor - 39,3 mil lei
3. Număr persoane angajate – 677

PI ”Edineț a fost creat în baza Hotărârii Guvernului nr.666 din 02.09.2013 cu privire la acordarea titlului de parc industrial SRL „ECO-GARANT” și modificarea destinației unui teren. Parcul este amplasat în or. Edineț, pe un teren cu suprafața de 17,8989 ha, proprietate publică a or. Edineț, cu ieșire nemijlocită la drumul internațional M14 Chișinău - Cernăuți și ieșire la drumul european E583, la distanța de 63 km până la calea ferată din Otaci, la o distanță de circa 70 km de Aeroportul Internațional „Bălți”, la o distanță de circa 98 km de Aeroportul Internațional Liber „Mărculești” din apropierea or. Florești. Distanța de la terenul destinat Parcului Industrial până la Portul Liber Internațional „Giurgiulești” constituie circa 463 kilometri.

Pe terenul Parcului Industrial din Edineț domeniile de producție și de servicii vor fi preponderent următoarele: industria textilă și de confecții; prelucrarea pielii și fabricarea încălțăminte; producerea de mobilier; fabricarea de mașini și echipamente; producerea echipamentelor electrice și electrotehnice; industria auto; transporturi și comunicații (depozitare, prelucrare, ambalare).

Către data de 1 ianuarie 2015 PI a înregistrat următoarele rezultate :

1. Companii rezidente - 4

2. Volumul investițiilor - 10136,9 mii \$,

3. Număr persoane angajate – 65

PI „Bioenergagro”, a fost creat în baza Hotărârii Guvernului nr.1172 din 21.12.2010 cu privire la acordarea titlului de parc industrial Societății cu Răspundere Limitată „Bioenergagro”. Parcul este amplasat în satul Țarigrad, raionul Drochia, pe terenul cu suprafață de 13,49 ha și este proprietate privată a întreprinderii SRL „Bioenergagro”.

SRL „Bioenergagro”, întreprinderea administratoare a Parcului Industrial „Bioenergagro”, în perioada analizată a realizat lucrări de decopertare a stratului fertil de sol de pe suprafața terenului destinat parcului industrial. Costul acestor lucrări s-a cifrat la cca 1,8 mln. lei. Totodată, întreprinderea a alocat 18,9 mln. lei ca avans pentru procurarea utilajului necesar realizării proiectului.

În prezent, societatea duce tratative cu partenerii privind inițierea finanțării următoarei etape a proiectului precum construirea infrastructurii tehnice și de producție.

Ca spații disponibile pentru amplasarea platformelor industriale în regiune, există încă două locații pentru care au fost elaborate studii de fezabilitate, privind crearea Parcului Industrial pe teritoriul întreprinderilor, și anume:

S.A. „Uzina de mașini de salubritate din Fălești”, cu statut de parc industrial, este amplasată în zona industrială a or. Fălești cu o suprafață de circa 13,2 ha.

Întreprinderea dispune de :

- Bloc administrativ – 615,9 m.p.
- Hale de producere – 41268 m.p.
- Forjerie și Turnătorie – 6258,6 m.p.
- Depozit – 3670 m.p.
- 2 puncte de pompare a apei – 325 m.p.
- Punct de comprimare – 490 m.p.
- Alte încăperi auxiliare.

Întreprinderea este amplasată în imediata vecinătate a drumului național R17, la 1,6km de la drumul național R16, care face legătură cu punctul de trecere a frontierei, Sculeni (33 km), și la 2,35 km de la stația Fălești a căii ferate.

Pentru facilitarea activității operaționale dispune de o linie de cale ferată de 1,5 km ce face legătură cu Calea Ferată a RM.

Punctul de conectare la sistemele de aprovizionare cu gaz natural se află la distanță de 1,2 km. Are acces la apă și canalizare.

Cu suportul financiar al Băncii Mondiale și al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, pe teritoriul S.A. „Uzina de mașini de salubritate din Fălești” a fost elaborat studiul de fezabilitate privind crearea Parcului Industrial pe teritoriul întreprinderii.

PI Zonei economice Libere ”Bălți”. Crearea parcului industrial pe teritoriul subzonei nr.3 a ZEL „Bălți”, cu o suprafață medie 2,5 – 5 mii m.p., la moment se află la etapa inițială de dezvoltare. Scopul creării PI în cadrul ZEL „Bălți” este intensificarea atractivității investiționale în baza utilizării posibilităților existente, incluzând regimul facilitat dublu al PI și ZEL ”Bălți”. Parcul va avea o infrastructură proprie, care va asigura utilitățile necesare funcționării rezidenților.

Incubatoare de afaceri. Alături de zonele economice libere și parcurile industriale în categoria structurilor de afaceri se includ și incubatoarele de afaceri (IA) care au rolul de a facilita progresul noilor afaceri în mod special în faza de lansare a acestora. În RDN își desfășoară activitatea 3 incubatoare de afaceri, inclusiv:

IA din Soroca - instituție publică fondată de Consiliul Raional Soroca în anul 2009, având ca misiune susținerea antreprenorilor începători din regiune, oferirea rezidenților săi, în mod gratuit, instruire în domeniile de maxim interes pentru activitatea practică a antreprenorilor, consultanță în rezolvarea problemelor cu care aceștia se confruntă și punerea la dispoziție infrastructura de care dispune, pentru dezvoltarea mai bună a afacerii lor.

Facilități de infrastructură și servicii oferite: spații de lucru echipate cu o gamă completă de sisteme de comunicații (internet, linii de telefonie fixă, fax), inclusiv sisteme de securitate și servicii de pază, acces la sala de conferințe, consultanță individuală, cursuri de instruire în afaceri, acces la finanțe, acces la baza de date cu clienți potențiali, facilitarea încheierii de parteneriate locale, regionale și naționale, asistență tehnică.

La nivelul anului 2015 în cadrul Incubatorului au fost incubate 19 companii în următoarele domenii de activitate: industria ușoară - producerea îmbrăcăminte; producerea mobilei din lemn natural; export de fructe și legume; alimentație publică; servicii sportive și de agrement; studioul foto; producerea de accesorii pentru evenimente. La nivelul anului 2015 întreprinderile angajate au creat 193 locuri de muncă, iar volumul anual de vânzări a constituit cca 14,5 mil.lei.

IA din Sângerei – instituție publică fondată de Consiliul Raional Sângerei, ce oferă servicii de suport și consultanță în afaceri întreprinderilor inovatoare aflate la început de activitate. Incubatorul a fost deschis în anul 2013 cu sprijinul ODIMM în concordanță cu prioritățile Guvernului RM de creare a infrastructurii de suport în afaceri adecvate necesităților mediului de afaceri, în deosebi din zonele rurale, cu suportul financiar al Uniunii Europene, în baza Matricei de Politici pentru Programul de suport Sectorial „Stimularea Economică în Zonele Rurale”.

Facilități de infrastructură și servicii oferite: arenda de spații la preț redus, servicii de consultanță în afaceri, contabilitate, consultanță juridică, organizarea conferințelor și seminarelor, analiza de piață pentru fezabilitatea afacerilor, suport financiar prin intermediul Fondului Revolving, acces gratuit la baza națională de informații în afaceri, match-making pentru afaceri, facilitarea accesului la clienți și parteneri, prin intermediul Rețelei Incubatoarelor de Afaceri din Moldova (RIAM).

Firmele beneficiază de birouri dotate și utilate, suport consultativ și servicii de consultanță, precum și de susținere financiară în termeni de plăți limitate pentru utilități, internet, chirie, împrumuturi financiare fără dobândă etc.

La nivelul anului 2015 Incubatorul are următorii indicatori realizați: 16 companii rezidente, 30 companii incubate, 7 angajați ai IA Sângerei, 68 angajați ai firmelor rezidente, cifra de afaceri a firmelor din IA - 7,5 mil.lei.

IA din satul Larga, raionul Briceni - Instituție publică creată în anul 2013 în rezultatul implementării proiectului de dezvoltare regională „Inaugurarea incubatorului de afaceri din comuna Larga - un factor important în activitatea privind măsurile active de ocupare a tineretului din regiune”, implementat de ADR Nord din sursele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională.

În cadrul incubatorului, întreprinderile beneficiază de birouri dotate și echipate, servicii de consultanță, precum și suport consultativ la achiziționarea echipamentului etc. De asemenea, în cadrul incubatorului de afaceri sunt organizate instruiri, cursuri de pregătire, întâlniri cu tinerii din regiune - promovarea interesului față de deschiderea unor afaceri.

Indicatori realizați la nivelul anului 2015: 23 rezidenți, 120 angajați, 120 mii lei investiții.

3.2.3 Oportunități de investiții în regiune (spații și terenuri pentru investiții)

La momentul actual, în regiune există multe zone și întreprinderi industriale neutilizate, disponibile investițiilor. În scopul regenerării acestor zone și sporirii vizibilității investiționale regionale, au fost identificate un număr considerabil de astfel de spații, terenuri libere, oferite de

primăriile regiunii, care urmează a fi promovate pentru proiecte de investiții individuale. În această categorie au fost incluse terenuri de tip brownfield și greenfield, precum și clădiri libere în cadrul cărora se urmărește desfășurarea unor activități economice.

Locații propuse în profil teritorial – situația generală

	Total	Tipul locației			Forma de proprietate	
		Brownfield	Greenfield	Clădiri	Publică	Privată
RDN	56	10	23	23	48	8

Separat, pentru fiecare raion în parte, locațiile propuse pentru investiții sunt prezentate în fișele raioanelor, care sunt parte componentă al prezentului program.

3.2.4 Sectoarele prioritare ale economiei regionale

În scopul creării premiselor orientate spre o bună dezvoltare a structurilor asociative în regiune, ca o modalitate de susținere a mediului de afaceri, a devenit o necesitate de identificare a unor sectoare prioritare a căror dezvoltare ar putea crea avantaje comparative regiunii.

Identificarea sectoarelor prioritare la nivel regional au fost stabilite în urma unei analize efectuate în baza datelor oficiale ale BNS și au fost evaluate în funcție de importanța sectorului pentru dezvoltarea regională (sub aspectul ocupării forței de muncă, a veniturilor obținute și al investițiilor atrase).

Tabelul ____Principalii indicatori economici pe activități economice din RDN (conform CAEM) (TABEL SPECIALIZAREA)

Datele analizate ne arată, că principalele sectoare ale economiei regionale din perspectiva venitului din vânzări, al numărului de angajați și al investițiilor sunt: agricultura, industria prelucrătoare și comerțul. Acestea sectoare economice cuprind circa 75% din venitul total, 60% din angajați și 56% din investiții în anul 2015.

Dintre sectoarele de producție, cel mai mare angajator și cel mai mare generator de venituri din regiune, este sectorul industria prelucrătoare. Aici pot fi evidențiate următoarele sectoare cu potențial de dezvoltare pentru regiune:

Sectorul alimentar. Datorită pozițiilor sale geografice și condițiilor climatice favorabile, RDN are un potențial agricol semnificativ reflectat, în special, de producția și randamentele la culturile vegetale. Această performanță conferă regiunii toată gama de materii prime pentru industria alimentară.

Industria alimentară este principala ramură industrială din regiune, situându-se pe locul 1 în ceea ce privește veniturile din vânzări și numărul salariaților. Regiunea ocupă la nivel național o poziție competitivă în domeniul produselor lactate, nutrețurilor pentru hrana animalelor, fabricarea produselor de morărit (făină, crupe), prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor. RDN este exclusiv specializată în fabricarea zahărului, în această regiune fiind amplasate toate fabricile de zahăr din Republica Moldova: Î.M. "Sudzucker-Moldova" S.A., având în componența sa fabricile de zahăr din Drochia, Fălești, Alexandreni ; "Magt Vest" S.R.L. – fabricile de zahăr din Glodeni și Dondușeni ; Krajowa Spolka Cukrowa S.A. cu Fabrica de zahăr din or.Cupcini.

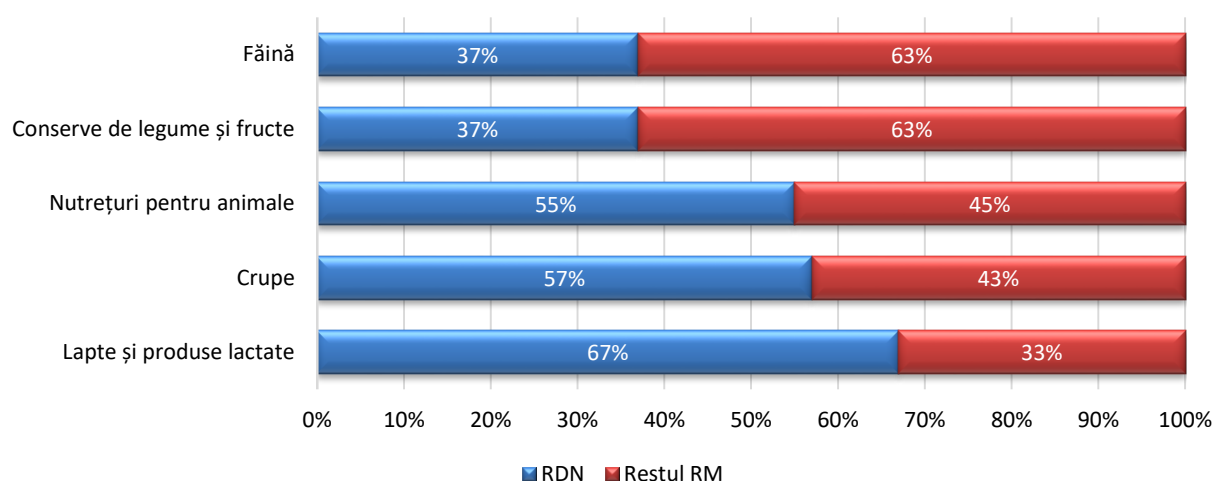

Figura ____. Performanțe obținute în sectorul agroalimentar, 2015

Sectorul zootehnic este relativ bine dezvoltat în RDN și este reprezentat prin activitatea de creștere a bovinelor, porcinelor, ovinelor și caprinelor. Creșterea ovinelor și caprinelor se menține printre cele mai importante activități. RDN are și un puternic sector de creștere a albinelor, acesta constituind 30% la nivel național.

Fabricarea produselor textile. Sectorul textil la fel prezintă o ramură prioritară în regiune, având potențial mare în fabricarea produselor textile; fabricarea de articole de îmbrăcăminte; prepararea și vopsirea blănurilor; producția de piei, de articole din piele și fabricarea încălțămintei. Printre principalele întreprinderi conexe se numără: "Bălțeanca" S.A., Î.M. "Flautex-comerț", Î.S.C. "Runfelsia" S.R.L., Î.M. "Fashion Group" S.R.L., etc.

Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente reprezentată de întreprinderile „Moldagrotehnica” S.A, specializată în producerea mașinilor agricole și ICS „DRAEXLMAIER AUTOMOTIVE” SRL, specializată în producerea cablurilor electrice pentru industria automotive.

Asociații a producătorilor existente în RDN. În context menționăm, că pentru unele dintre sectoarele reprezentative ale economiei RDN, și anume pentru industria alimentară, există în formare deja structuri asociative, menite să reprezinte interesele comune ale membrilor.

În domeniul apiculturii, în cadrul proiectului-pilot de dezvoltare regională „*Crearea sistemului integrat de dezvoltare durabilă a sectorului apicol în Regiunea de Dezvoltare Nord a Republicii Moldova*” finanțat de Guvernul României, în anul 2015 a fost inițiat procesul de creare al unui Centru apicol, cu localizare în or. Cupcini, r-ul Edineț. Prin crearea unui astfel de centru se urmărește îmbunătățirea serviciilor de stocare, procesare și ambalare a produselor apicole, respectiv îmbunătățirea calității produsului final.

În anul 2016, în raionul Briceni, a fost pusă baza unei asociații ale producătorilor de cartofi din RDN. Crearea asociației este primul pas către următorul obiectiv - deschiderea unei fabrici de prelucrare a cartofilor, ceea ce va permite agricultorilor locali să-și realizeze integral producția, fără a avea pierderi în proporții mari.

De asemenea, în RDN sunt constituite și alte asociații de producători, dar ele sunt create spontan, haotic, cu un scop anumit, pentru a atrage unele surse în cadrul unor programe de finanțare și au un ciclu de viață scurt, ceea ce nu asigură funcționalitatea și durabilitatea investițiilor.

4. ANALIZA SWOT

Pe baza analizei efectuate, a concluziilor rezultate în urma discuțiilor cu membrii GLRS, a fost elaborată *analiza SWOT a sectorului ISA* care servește ca punct de plecare în elaborarea părții strategice a documentului. Analiza are la bază un studiu aprofundat al factorilor interni și externi ai mediului ce facilitează sau stagnează dezvoltarea domeniului ISA în regiune. Acest instrument face posibilă analizarea rapidă a punctelor strategice cheie, precum și identificarea alternativelor strategice.

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- Poziționare bună din punct de vedere al localizării geografice - Infrastructura de afaceri dezvoltată și funcțională (3 ZEL, 3 PI, 3 IA) - Spații de producție disponibile, inclusiv condiții pentru dezvoltarea antreprenorialului. - Evoluția demografică pozitivă a mediului de afaceri. - Evoluția pozitivă a venitului din vânzări - Mun. Bălți – principalul polarizator economic și cel mai important centru industrial și comercial - Creșterea potențialului semnificativ de influență la nivelul regiunii a mun. Edineț și Soroca. - Creșterea investițiilor în sectoarele de producere - Existența potențialului științific calificat - Existența Institutului de Cercetări pentru culturile de câmp Selecția - Existența centrelor de cercetare - Pregătirea tinerilor cercetători prin doctorat și postdoctoral - Potențial existent în domeniul de producere agricol (mere, cartofi, grâne, etc.) - Existența unor sectoare cu potențial competitiv (agroalimentar, textil, automotive)	- Număr redus de IMM-uri în mediul rural - Resurse financiare proprii modeste - Cunoștințe insuficiente în domeniul inițierii și gestionării afacerilor - Marketing slab dezvoltat la nivel regional - Productivitate scăzută în sectoarele de producere, cu precădere în agricultură - Valoarea scăzută al investițiilor în termeni nominali - Infrastructura fizică insuficient dezvoltată ca impediment pentru atragerea de investiții - Participarea slabă al autorităților locale la promovarea oportunităților investiționale - Conexiunea slabă între cercetare, educație și mediul de afaceri - Dotarea insuficientă a structurilor de cercetare existente cu infrastructură performantă de cercetare - Existența unor spații de producție nefolosite (valorificarea scăzută a spațiilor de producție libere)
OPORTUNITĂȚI	RISURI
- Accesarea la diferite programe de finanțare naționale și internaționale - Liniile de finanțare deschise de BERD, BM și BEI - Politica statului orientate spre integrare europeană - Aplicarea prevederilor DCFTA din cadrul Aordului de Asociere Republica Moldova	- Lipsa climatului investițional favorabil pentru investitori - Dependența de importul resurselor energetice - Invadarea pieței cu produse de import - Piața de desfacere redusă - Posibilitățile reduse ale statului în domeniul finanțării investițiilor în

– UE în scopul creșterii nivelului de export în țările membre ale UE - Avantaje fiscale pentru investitorii ZEL, PI - Avantajele oferite de sectorul asociativ - Sursele de informare/ consultanță guvernamentale și non-guvernamentale dedicate sectorului IMM	infrastructură (lipsa mijloacelor financiare) - Insuficiența resurselor financiare pentru susținerea businessului - Credibilitate redusă din partea investitorilor externi - Migrația forței de muncă calificate/ instruite spre țările dezvoltate din UE
--	--

În context putem menționa, că atât punctele tari cât și cele slabe pot contribui/împiedica la diminuarea riscurilor și la sporirea oportunităților.

Punctele tari ce pot contribui la:	
Sporirea oportunităților	Diminuarea riscurilor
Capacitatea de valorificare a resurselor/oportunităților locale de afaceri poate contribui la dezvoltarea sectorului ISA și celui asociativ	Potențialul existent în domeniul agricol ar putea reduce invadarea pieței cu produse de import
Capacitatea de CDI poate contribui la accesarea liniilor de finanțare	Capacitatea structurilor de sprijin al afacerilor poate contribui la diminuarea migrației forței de muncă
Poziționarea geografică și capacitatea de inovare pot contribui la ieșirea pe piețe externe	
Punctele slabe ce pot împiedica:	
Sporirea oportunităților	Diminuarea riscurilor
Resurse financiare proprii modeste împiedică accesarea liniilor de finanțare	Gradul redus de resurse financiare proprii crește vulnerabilitatea întreprinderilor față de sistemul de impozitare
Nivelul tehnologic redus și productivitatea scăzută împiedică ieșirea pe piața externă	Număr redus de IMM-uri în mediul rural crește riscul migrației forței de muncă
Cunoștințe insuficiente în domeniul inițierii și gestionării afacerilor împiedică accesarea liniilor de finanțare, ieșirea pe piața externă, accesarea surselor de informare/consultare	

Măsuri necesare pentru facilitarea dezvoltării sectorului ISA în RDN:

- Sprijinirea sectorului ISA și celui asociativ
- Sprijinirea capacității de inovare a IMM-urilor
- Sprijinirea promovării și creșterii competitivității IMM-urilor

5. PROVOCĂRI ÎN DEZVOLTAREA SECTORULUI

Analiza socio-economică și analiza SWOT relevă o serie de caracteristici specifice ale regiunii (precum poziția geografică, topologia, climatul, moștenirea industrială), care o avantajează și-i oferă oportunități economice, acționând în vederea stimulării creșterii economice.

În context național, RDN este o regiune complexă și diversă, cu o economie bine dezvoltată, bazată pe sectorul terțiar (cu pondere mare a comerțului), pe industrie (aici fiind reprezentate aproape toate sectoarele industriale, cu preponderența industriei prelucrătoare) și pe sectorul agricol.

Sectorul antreprenorial este caracterizat de un număr relativ ridicat de întreprinderi, acest indicator plasând RDN pe locul trei la nivelul național. IMM din RDN continuă să reprezinte coloana vertebrală a economiei regionale, ele numărând 98% dintre întreprinderile cu activitate în sectoarele economice regionale, având o contribuție vitală la creșterea economiei regionale. Deși sectorul Întreprinderilor Mici și Mijlocii (IMM) deține ponderea dominantă în economie, totuși, acesta rămâne a fi afectat datorită orientării relativ slabe către activități productive, accesului redus la capital, tehnologie și infrastructură, precum și a adaptabilității la nevoile pieței.

RDN este caracterizată de o infrastructură de afaceri bine dezvoltată, care include: 3 zone economice libere, 3 parcuri industriale funcționale din cele 5 existente conform legislației în vigoare, 3 incubatoare de afaceri, centre de cercetare-dezvoltare, care oferă toată infrastructura necesară activităților de producție. Structurile de afaceri existente, în majoritatea cazurilor, oferă potențialilor investitori servicii de bază de tipul: utilități și acces, energie, localizare, facilități fiscale.

Evoluția indicatorilor de bază a structurilor de sprijin a afacerilor înregistrează performanțe bune. Cu toate acestea, rezultatele respective se bazează, în mare parte, pe performanțele obținute de ZEL Bălți, PI Răut și PI Edineț. Celelalte structuri au avut un impact marginal la crearea locurilor noi de muncă, atragerea investițiilor, sporirea producției industriale.

Prin urmare, în acest domeniu se conturează o serie de probleme care trebuie depășite. La nivel regional, în marea majoritate, structurile de sprijinire a afacerilor (zone economice libere, parcuri industriale) sunt încă slab dezvoltate și insuficient funcționale, un număr limitat de IMM-uri fiind localizate în cadrul acestor structuri.

Probleme majore cu care se confruntă majoritatea structurilor de sprijinire a afacerilor în RDN este slaba lor dotare cu infrastructuri, inclusiv utilități, lipsa spațiilor și a tehnologiilor de informare și comunicare, lipsa resurselor și a experienței în dezvoltarea afacerilor. Pe lângă aceasta

multe zone și întreprinderi industriale din regiune sunt abandonate, dar, care sunt disponibile pentru investiții.

Principala provocare în acest domeniu este de a sprijini funcționalitatea structurilor de sprijin, în special prin modernizarea/extinderea utilităților de baza din interiorul structurii de sprijinire a afacerilor: stații de tratare a apei, unități de furnizare a energiei și a gazului, sistem de canalizare, prin dotarea cu echipamente necesare activităților de producție.

O altă provocare este axată pe facilitarea dezvoltării întreprinderilor cu activități de cercetare, inovare și transfer tehnologic, cu accent pe crearea unei legături mai strânse cu mediul de afaceri, în vederea transferului rezultatelor CDI în mediul privat, fapt ce ar spori avantajele competitive ale regiunii.

Una din principalele probleme care încetinesc dezvoltarea economică este deficitul de cultură a parteneriatului și a asocierii: administrațiile publice, antreprenori, societatea civilă și chiar între întreprinderi ele însele. Ca urmare, apar mai mulți factori cu o influență negativă, cum ar fi ca exemplu nivelul redus de asociere între întreprinderi, atât mari, cât și IMM-uri, în cadrul aceluiași sector industrial, fapt ce stopează promovarea intereselor comune. Aici rolul principal le revine autorităților publice locale care ar putea acorda o mai mare atenție dezvoltării și sprijinirii mediului local de afaceri, prin încurajarea înființării de clustere, asociații de întreprinzători, prin intermediul unor proiecte SOFT.

O prioritate importantă pentru îmbunătățirea sectorului se referă la realizarea unei mai bune promovări al acestuia, prin elaborarea unui GHID de informare și evidență a terenurilor și clădirilor potențiale pentru investiții și la creșterea accesului la consultanță și informații a întreprinzătorilor, pentru orientarea și îndrumarea lor în direcția în care doresc să se dezvolte. Aceasta ar ușura identificarea nevoilor întreprinzătorilor, stabilirea obiectivelor, conducând în final la dezvoltarea mediului de afaceri.

Prin urmare, acțiunile care urmează a fi întreprinse ulterior, vor asigura creșterea volumului investițiilor pentru firmele regionale, și vor îmbunătăți nu doar climatul economic ci și calitatea vieții locuitorilor RDN.

6. VIZIUNE ȘI OBIECTIVE STRATEGICE DE DEZVOLTARE A SECTORULUI

Acest capitol oferă recomandări de politici la provocările specifice cu care se confruntă RDN în domeniul dezvoltării infrastructurii de sprijin al afacerilor și a avut la bază informațiile cuprinse în analiza situației curente al domeniului respectiv, analiza SWOT, precum și direcțiile de orientare strategică stabilite la nivel național și regional.

Definirea obiectivelor strategice de dezvoltare și acțiunilor ce vor facilita dezvoltarea mediului de afaceri la nivel regional și local pentru viitoarea perioadă de programare 2017-2022 a reprezentat un proces participativ, realizat prin implicarea actorilor regionali relevanți pentru acest sector, fiind astfel create premisele necesare pentru identificare nevoilor reale de dezvoltare ale RDN.

Prin urmare, ca rezultat a detalierii analizei situației existente a mediului de afaceri regional actual, dezbaterii avantajelor și dezavantajelor regiunii în acest domeniu, a fost stabilită viziunea de dezvoltare a sectorului, prin care RDN își propune să devină o regiune mai productivă, mai dinamică, asigurând o mai bună calitate a vieții.

Viziunea: *Regiunea de Dezvoltare Nord va deveni o importantă zonă economică atractivă pentru investiții, întreprinderi, forță de muncă, capabilă să ofere locuitorilor săi o înaltă calitate a vieții.*

Pornind de la cele expuse, au fost stabilite obiectivul general și obiectivele specifice, care oferă țințele finale spre care trebuie direcționate eforturile și resursele pentru atingerea viziunii de dezvoltare a domeniului pentru perioada 2017-2022.

Obiectivul general: *Creștere economică sustenabilă în Regiunea de Dezvoltare Nord prin atragerea investițiilor și crearea locurilor de muncă*

Într-o exprimare succintă, prin obiectivul stabilit s-a propus ca prin creșterea investițiilor în infrastructura de sprijin al afacerilor să fie asigurată o dezvoltare durabilă a unui mediu de afaceri viabil și inovativ care să aducă plus valoare regiunii și să facă față competiției pe piața națională și internațională.

Facilitarea dezvoltării infrastructurii de sprijinire a afacerilor vor fi orientate atât spre activități de tip hard (construirea de noi infrastructuri, reabilitări sau modernizări, precum și achiziția de echipamente), cât și spre activități de tip soft (servicii destinate întăririi culturii antreprenoriale, precum: diseminare și informare, schimb de experiență în domeniul celor mai bune practici, activități de îndrumare și coordonare, seminare și ateliere de lucru).

Existenta unor structuri de afaceri corespunzătoare va contribui în mod esențial la creșterea atractivității RDN ca locație pentru investiții în activități economice și va fi un instrument cheie de stimulare a mediului de afaceri.

Atingerea acestui obiectiv general se bazează pe următoarele obiective specifice:

OS.1. Dezvoltarea infrastructurii de sprijin al afacerilor în RDN

Elementul cheie al acestui obiectiv specific îl reprezintă crearea de noi structuri regionale și locale de sprijinire a afacerilor, modernizarea și extinderea celor existente având ca scop atragerea investițiilor, revigorarea și dezvoltarea economiilor locale și regionale.

Activități propuse în acest sens se referă la crearea noilor structuri de sprijin al afacerilor reprezentate de parcuri industriale, centre de inovare și transfer tehnologic, tehnologice, centre de consultanță, piețe angro pentru produse alimentare etc., care vor fi utilizate de operatori economici, cu precădere IMM-uri, pentru activități de producție și/sau prestare servicii. Operațiunea are ca obiectiv și încurajarea dezvoltării unor structuri de afaceri în jurul unor activități inovative cu scopul de a produce bunuri cu valoare adăugată cât mai mare, competitive atât pe piața națională, cât și cea internațională.

Pe lângă aceasta, intervențiile vor fi concentrate și pe întărirea-dezvoltarea infrastructurilor deja existente, prin extinderea lor. În acest sens activitățile vor fi orientate spre conectarea infrastructurii ZEL, PI la infrastructura de utilități publice și căi de acces, prin aplicarea la fondurile naționale și internaționale.

Pentru atingerea acestui obiectiv sunt propuse următoarele acțiuni:

1. Implementarea și monitorizarea proiectelor în domeniul dezvoltării infrastructurii de afaceri finanțate din sursele FNDR.
2. Elaborarea și aplicarea proiectelor la diverse programe naționale și internaționale pentru dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de afaceri.
3. Promovarea în comunitatea donatorilor a portofoliului de proiecte în domeniul dezvoltării infrastructurii de afaceri.
4. Monitorizarea proiectelor finanțate din alte surse decât cele din FNDR, atrase de APL-uri.

OS.2. Facilitarea asocierii producătorilor pentru atragerea investițiilor

RDN reprezintă o destinație importantă pentru investitori, însă cu toate acestea încă nu și-a valorificat potențialul la maximum prin atragerea unor investiții de dimensiuni mari. Acest lucru poate fi realizat prin asocierea mai multor producători dintr-un anumit domeniu.

Scopul obiectivului este dezvoltarea rețelelor și a relațiilor de cooperare între întreprinderi, întărirea lanțurilor valorice și sprijinirea proceselor de dezvoltare al asociațiilor. Asocierea ar putea spori considerabil accesul companiilor la finanțare, în contextul creșterii sustenabilității activității de producție, scăderii costurilor de prelucrare și prin formarea unei oferte consolidate în termeni de resurse umane și materii prime necesare.

Măsurile propuse în acest sens vizează realizarea unui studiu în profil teritorial care să permită o mai clară identificare a ramurilor prioritare regionale în care este posibilă crearea asociațiilor. Accesul la o astfel de informație privind specializarea regională va facilita deciziile investiționale corecte.

Totodată, va fi acordat sprijin și consultanță pentru dezvoltarea de capacități în domeniul antreprenorialului.

Acțiuni prin care se va implementa obiectivul respectiv sunt:

1. Realizarea unei analize privind specializarea regională.
2. Organizarea activităților de informare și sensibilizare a producătorilor din RDN despre oportunitățile asocierii.
3. Facilitarea dezvoltării abilităților antreprenoriale ale locuitorilor din RDN.

OS.3. Promovarea potențialului economic și investițional în regiune

În scopul atragerii mai multor investitori în regiune, este necesar de a crea un mediu de afaceri prietenos, de a desfășura acțiuni de promovare a imaginii regiunii la nivel național și internațional, de a face cunoscute oportunitățile de investiții și resursele care pot fi valorificate din punct de vedere economic.

Caracterul dinamic al dezvoltării societății, competitivitatea economică, precum și contextul politicilor de dezvoltare regională, inclusiv de regionalizare a serviciilor publice, impun noi reguli de joc actorilor locali și regionali aflați în căutarea investițiilor și investorilor, devenind concurenți unul față de altul în competiția pentru proiecte și surse pentru ele, determinându-i să fie mai competitivi, să utilizeze tehnici de marketing pe piața investorilor, pentru a asigura dezvoltarea locală și regională.

Anume acest obiectiv prevede implementarea unor astfel de măsuri de intervenție cuprinzând organizarea diverselor activități legate de marketingul regional, care are menirea de a promova regiunea, produsele și serviciile locale/regionale. Astfel, administrațiile publice locale, precum și instituțiile publice regionale, trebuie să se orienteze spre un nou tip de relații între actori: guvern, societate civilă, antreprenor/intermedieri, mass-media etc.

Acțiunile obiectivului dat vor fi orientate spre promovarea potențialului economic regional prin intermediul unui brand regional și altor instrumente de promovare: forumuri economice, festivaluri specializate, conferințe internaționale, expoziții, elaborarea materialelor promoționale.

De asemenea, se propune crearea unei platforme on-line de informații adresată potențialilor investitori, o bază de date a locațiilor disponibile în vederea plasării unor posibile investiții străine, actualizată periodic, cu detalii operaționale utile pentru investitori (de ex. locația, tipul terenului, prețul pe mp, etc.). Inclusiv, se propune elaborarea unui pachet investițional regional a domeniilor și locațiilor pentru investiții, care să permită o mai clară identificare a portofoliului de destinații pentru investitorii străini.

Existența acestor informații într-o formă accesibilă poate reduce sau chiar elimina nevoia efectuării unor studii și analize direct de către investitorii interesați și micșora semnificativ timpul de decizie, contribuind astfel la sporirea atractivității RDN ca destinație investițională; iar actualizarea permanentă a informațiilor va contribui la creșterea credibilității mediului de afaceri regional și la predictibilitatea afacerilor.

Acțiunile desfășurate în acest sens vor fi:

1. Elaborarea pachetului investițional regional/local și materialelor promoționale.
2. Crearea platformei on-line de promovare a potențialului investițional local și regional.
3. Crearea și promovarea brandului regional.
4. Organizarea diverselor activități de promovare: forumuri economice, festivaluri specializate, conferințe internaționale, conferințe etc.

Pentru fiecare dintre aceste obiective specifice au fost identificate proiecte, intervenții și inițiative, grupate în seturi de măsuri concrete, care să permită atingerea acestora și care sunt prezentate în Planul de acțiuni al programului.

7. SURSE DE FINANȚARE EXISTENTE

Principala sursă de finanțare a domeniului infrastructurii de sprijin al afacerilor este Fondul Național pentru Dezvoltare Regională (FNDR), gestionat de MDRC, și creat în vederea finanțării și implementării proiectelor și programelor de dezvoltare regional, incluse în Documentul Unic de Program (DUP). Pentru anii 2017-2020, din FNDR, pentru domeniul structurilor de sprijin al afacerilor a fost alocată suma de 98.942.670 lei, care prevede implementarea a 5 proiecte, după cum urmează:

Tabelul ____. Lista proiectelor din RDN pentru domeniul structurilor de sprijin al afacerilor aprobate în DUP 2017-2020

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Aplicant	Localizarea	Perioada de implementare
1.	Facilitarea dezvoltării infrastructurii de afaceri în Regiunea de Dezvoltare Nord prin consolidarea infrastructurii Parcului Industrial „Răut”	Primăria mun. Bălți	Municipiul Bălți, raionul Fălești, raionul Glodeni, raionul Râșcani, raionul Sângerei	24 luni
2.	Dezvoltarea infrastructurii de afaceri în cadrul Parcului Industrial „Edineț”	Primăria Edineț, raionul Edineț	Orașul Edineț	18 luni
3.	Dezvoltarea infrastructurii de afaceri prin amenajarea pieței regionale angro și a spațiilor destinate activităților non-agricole în raionul Râșcani	Consiliul raional Râșcani	Raionul Râșcani	24 luni
4.	Crearea în mun. Bălți a Centrului de inovare și transfer tehnologic din Regiunea de Dezvoltare Nord	Primăria mun. Bălți	Municipiul Bălți	18 luni
5.	Centrul Creativ-Inovativ PRO Cariera	Primăria Otaci, raionul Ocnița	Orașul Otaci, raionul Ocnița	24 luni

Suplimentar, față de finanțările din fondul național, există și alte surse de finanțare reprezentate de diferite programe de stat, disponibile pentru sprijinirea dezvoltării domeniului IMM. În acest sens, principalele programe de suport ale sectorului includ: Programul Național de Abilitare Economică a Tinerilor (PNAET), Programul-pilot de atragere a remitențelor în economie (PARE 1+1), FPM Moldova, Programul rural de reziliență economico-climatică incluzivă (IFAD-VI), Proiectul ameliorarea competitivității: PAC-2 (componenta de granturi de cofinanțare),etc.

O sursă importantă de finanțare a proiectelor de dezvoltare regională constituie asistența acordată de partenerii de dezvoltare internaționali, atât prin programele de cooperare cu Guvernul

Republicii Moldova, cât și prin programe disponibile autorităților regionale și locale. Adicional, multe din programele și proiectele de asistență externă, implementate în colaborare cu Guvernul Republicii Moldova și autoritățile centrale au o dimensiune spațială regională sau locală. În acest sens, ADR Nord are în proces de implementare un proiect în domeniul infrastructurii de sprijin al afacerilor, finanțat din sursele Guvernului Român în valoare de 3745,85 mii lei.

Nr. d/o	Denumirea proiectului	Aplicant	Localizarea	Perioada de implementare
1.	Crearea sistemului integrat de dezvoltare durabilă a sectorului apicol în Regiunea de Dezvoltare Nord a Republicii Moldova	ADR Nord	CR Edineț	24 luni

ADR Nord și APL-le din RDN pot accesa, în mod direct, fonduri din programele de dezvoltare ale UE prin intermediul unor programe de suport cum ar fi: COSME, HORIZON 2020, proiecte transfrontaliere. Alte programe de finanțare sunt cele finanțate de USAID, PNUD, Misiunile diplomatice, precum și liniile de creditare ale instituțiilor financiare internaționale/sau acordate în cadrul unor programe internaționale: BERD, BM. Mai multă informație cu privire la posibilitățile de finanțare a afacerilor pot fi găsite la următorul link - <http://finantare.gov.md/>.

8. MECANISME DE IMPLEMENTARE ȘI RISCURI

Implementarea constă în punerea în practică a planului de acțiuni stabilit în cadrul programului regional sectorial, prin respectarea principiilor care au stat la baza fundamentării acestuia pentru a garanta atingerea obiectivelor țintite în scopul ameliorării gradului de dezvoltare a regiunii. Responsabilitatea coordonării implementării strategiei revine ADR Nord și APL.

Procesul de implementare trebuie să se desfășoare conform graficului indicat în planul de acțiune, prin respectarea termenelor de realizare a activităților, prin respectarea ordinii indicate/prestabilite a acestora și prin respectarea indicațiilor menționate în planul de acțiune.

Pe parcursul implementării programului pot apărea o serie de riscuri/ probleme/ disfuncționalități care pot afecta implementarea activităților, inclusiv:

Tabel_____Riscuri în procesul de implementare a PRS

Risc	Impact	Probabilitate	Acțiuni
De ordin politic			
Instabilitatea politică și guvernamentală	major	probabil	-
Lipsa voinței politice pentru implementarea reformei de descentralizare	major	aproape sigur	-
Gradul sporit de corupție ar putea afecta capacitatea APL de a implementa proiecte	major	posibil	-
Denunțarea Acordului de Asociere RM - UE	major	puțin probabil	-
De ordin economic			
Criza economică ar putea afecta resursele bugetare alocate DR	major	aproape sigur	Identificarea resurselor necesare de la donatorii externi
Diminuarea investițiilor din cauza scăderii numărului populației economic active	major	probabil	Acțiuni de susținere a tinerilor prin crearea accesului pe piața muncii, susținerea inițierii afacerilor.
Credibilitate redusă din partea investitorilor externi	major	probabil	Acțiuni de promovare a potențialului economic al RDN
Migrația forței de muncă	sever	aproape sigur	Continuarea atragerii investițiilor străine, deschiderea parcurilor industriale, susținerea IMM.
Capacitatea redusă financiară a populației din regiune	major	aproape sigur	Promovarea produselor pe piețele externe
De mediu			
Schimbarea climei și calamități naturale	major	probabil	Atragerea investițiilor pentru prevenirea pericolelor provocate de calamitățile naturale

Poluarea excesivă a mediului	sever	probabil	Utilizarea noilor tehnologii în producere
<i>De ordin operațional</i>			
Capacități limitate a APL de a dezvolta și implementa proiecte	major	aproape sigur	Instruirea specialiștilor și funcționarilor. Stabilirea parteneriatelor cu ONG în dezvoltarea și aplicarea proiectelor
Lipsa Strategiilor de dezvoltare socio-economică locală	major	probabil	Instruirea specialiștilor și funcționarilor APL, facilitarea procesului de elaborare a SDSE locale
Lipsa efortului de coordonare între donatori și ADR în implementarea proiectelor regionale	moderat	posibil	Informarea Consiliilor raionale și a ADR de către donatori cu privire la proiectele implementate

9. MECANISME DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE

Mecanismele de monitorizare și evaluare joacă un rol important în managementul programului regional sectorial, confirmând că acesta face progrese, determinând dacă programul continuă sau nu să urmărească scopurile inițiale și identificând problemele potențiale pentru a se lua măsuri corective.

Monitorizarea și evaluarea Programului are la bază indicatorii care urmează a fi atinși în perioada de implementare, care vor fi folosiți ca măsura a schimbărilor și evoluției în structura regională ca urmare a implementării proiectelor în domeniul structurilor de sprijin al afacerilor. Indicatorii vor fi colectați din datele statistice puse la dispoziție de BNS și datele prezentate de către APL din RDN.

Pentru evaluare au fost selectați indicatori cuantificabili care sunt racordați și la SDR Nord, care vor fi actualizați periodic, și anume:

Nr. ord.	Denumirea indicatorului	Valoare inițială	Valoare 2018	Valoare 2020	Valoare 2022
1.	Infrastructuri suport pentru afaceri nou create sau modernizate	9			
		2016			
2.	Investiții capitale în PI, ZEL, milioane dolari				
3.	Densitatea IMM-uri	6,18			
		2015			
4.	Valoarea veniturilor din vânzări, milioane lei	12233,4			
		2015			
5.	Locuri de muncă nou create în structuri suport pentru afaceri	0			
6.	Numărul de întreprinderi create	826			
		2015			

Rezultatele procesului de monitorizare și evaluare, vor constitui o sursă importantă de informare, pentru evaluarea prezentului document în domeniul structurilor de sprijin al afacerilor, precum și pentru evitarea unor riscuri noi.

Programul poate a fi actualizat și completat odată la 2 ani, sau la recomandarea instituțiilor specializate în sectorul ISA, în urma schimbării sau modificării cadrului legislativ sau de politici la nivel național.

10. PLANUL DE ACȚIUNI

PLANUL DE ACȚIUNI AL PROGRAMULUI REGIONAL SECTORIAL ÎN DOMENIUL DEZVOLTĂRII INFRASTRUCTURII DE AFACERI ÎN RDN						
Nr.	Obiectiv Acțiune	Subacțiuni/	Perioada	Entități responsabile	Indicatori	Surse de finatare
OS 1. Dezvoltarea infrastructurii de afaceri din RDN						
1.	Acțiunea 1.1 Contribuirea la dezvoltarea infrastructurii de afaceri	Implementarea și monitorizarea proiectelor finanțate din sursele FNDR: - Centru Creativ – Inovativ PRO Cariera (Otaci) - Dezvoltarea infrastructurii de afaceri prin amenajarea pietii regionale en-gros si a spatiilor destinate activitatilor non-agricole în raionul Rîșcani - Crearea sistemului integrat de dezvoltare durabilă a sectorului apicol în Regiunea de Dezvoltare Nord a Republicii Moldova - Facilitarea dezvoltării infrastructurii de afaceri în Regiunea de Dezvoltare Nord (RDN) prin consolidarea infrastructurii Parcului Industrial "Răut" - Dezvoltarea infrastructurii de afaceri în cadrul Parcului Industrial Edinet	2017-2020	ADR Nord APL CRD PI	Nr. de proiecte implementate/monitizate	FNDR/ alte surse
2.	Elaborarea și aplicarea proiectelor la diverse programe naționale și internaționale pentru dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de afaceri	Promovarea în comunitatea donatorilor a portofoliului de proiecte în domeniul dezvoltării infrastructurii de afaceri din RDN	2017-2025	APL CRD PI ZEL	Nr. de proiecte elaborate și aplicate Nr. de proiecte promovate	FNDR/ alte surse/ Guvernul Cehiei
3.		Monitorizarea proiectelor finanțate din alte surse decât FNDR, atrase de APL-ri.	2017-2025	CRD ADR Nord	Valoarea investițiilor atrase	FNDR/ alte surse

OS 2. Facilitarea asocierii producătorilor pentru atragerea investițiilor						
4.	Acțiunea 2.1 Identificarea oportunităților pentru specializarea regională	Realizarea unei analize privind specializarea regională	2017-2018	CRD ADR Nord APL	1 studiu elaborat	FNDR/ Guvernul Cehiei
5.	Acțiunea 2.2 Informarea și sensibilizarea producătorilor din RDN despre oportunitățile asocierii	Organizarea și desfășurarea evenimentelor de informare	2017-2025	CRD ADR Nord APL CCI ONG ODIMM	Nr. de ședințe desfășurate Nr. de participanți Nr. de asociații facilitate Nr. de vizite de studii facilitate	FNDR/ Guvernul Cehiei/ alte surse
6.	Acțiunea 2.3 Facilitarea dezvoltării abilităților antreprenoriale ale locuitorilor din RDN	Colaborarea cu APL, ONG și alte instituții specializate pentru organizarea procesului de formare în domeniul antreprenorial a locuitorilor din RDN	2017-2025	APL CRD ADR Nord CCI ODIMM ONG	Nr. de instruiți desfășurate Nr. de participanți	FNDR/ Guvernul Cehiei/ alte surse
OS 3. Promovarea potențialului economic și investițional în regiune						
7.	Acțiunea 3.1 Marketing regional	Elaborarea Strategiei de marketing pentru Regiunea de Dezvoltare Nord.	2018-2020	CRD ADR Nord APL Antreprenori CCI/ONG	1 strategie elaborată/aprobată	FNDR/ Guvernul Cehiei/ alte surse
8.		Crearea, înregistrarea și promovarea brandului regional	2017-2020	ADR Nord CRD CCI/ONG ODIMM	1 brand înregistrat/promovat	FNDR/ Guvernul Cehiei/ alte surse
9.		Elaborarea setului de materiale promoționale (broșuri, postere și cataloage)	2017-2020	ADR APL Antreprenori CCI PI/ ZEL	1 set de materiale elaborat/editat	FNDR/ Guvernul Cehiei/ alte surse

10.	Acțiunea 3.2 Promovarea potențialului investițional regional	Elaborarea pachetului investițional regional/local și materialelor promoționale	2017-2020	ADR APL Antreprenori CCI PI/ ZEL	1 pachet investițional regional creat Nr. de materiale de promovare elaborate și diseminate	FNDR/ Guvernul Cehiei/ alte surse
11.		Crearea platformei on-line de promovare a potențialului investițional local și regional	2017-2020	APL CRD ADR Nord	1 platformă on-line creată Nr. de accesări	FNDR/ Guvernul Cehiei/ alte surse
12.		Dezvoltarea capacităților actorilor implicați la realizarea platformei on-line de promovare a potențialului investițional local și regional	2017-2020	APL CRD ADR Nord	Nr. de instruiți organizați Nr. de persoane instruite	FNDR/ Guvernul Cehiei/ alte surse
13.		Organizarea prin intermediul rețelelor de socializare a Campaniei de marketing virtual pentru promovarea regiunii și potențialului RDN	2017-2020	APL CRD ADR Nord	1 campanie de informare desfășurată Nr. de accesări	FNDR/ Guvernul Cehiei/ alte surse
14.		Organizarea diverselor activități de promovare: forumuri economice, festivaluri specializate, conferințe internaționale, expoziții etc.	2017-2025	APL CRD ADR Nord CCI ONG PI/ZEL	Nr.de evenimente desfășurate Nr. de participanți	FNDR/ Guvernul Cehiei/ alte surse